

Woyzeck

Avec la musique de l'opera Carmen

Kostymering av pjäsen Woyzeck för Västra Nylands Folkhögskola

*F*xamensarbete av Efesia Bangura

Handledare Pia Nybom
Examensarbete för Formgivar (YH)- examen
Utbildningsprogrammet för formgivning
Yrkehögskolan Novia
Åbo 2014

A bstrakt

Yrkeshögskolan Novia
Utbildningsprogrammet för Formgivning
Formgivare (YH)
Inriktning Mode och dräkt, Åbo

Examensarbetet

Titel: Kostymering av pjäsen Woyzeck för Västra
Nylands Folkhögskola
Skribent: Efesia Bangura
Handledare: Pia Nybom
Tidpunkt: Hösten 2014
Sidantal: 87
Bilagor: 1
Språk: Svenska
Nykelord: Kostymering, Teater

Mitt examensarbete behandlar kostymeringen av en teaterpjäs i samarbete med teaterlinjen på Västra Nylands Folkhögskola i Karis.

I början av arbetet berättar jag vad en kostymör gör och hur man konkret sätter igång med kostymeringsarbetet. Hur viktigt det är med samarbetet mellan de olika arbetsgrupperna inom teatern och hur det fungerar. Jag har analyserat manuskriptet, karaktärerna och även gjort en färganalys med tillhörande färgkartor. Jag beskriver min planeringsprocess från början till slut för att läsaren skall få förståelse för mitt visuella arbete.

Mitt mål och syfte med examensarbetet är att självständigt ansvara för en teaterproduktions kostymering. Jag vill utveckla mitt självförtroende inom branschen och förbereda mig för arbetslivet. Att arbeta inom teatern var nytt för mig och jag ville prova på och utmana mig själv med detta projekt. Slutresultatet är en fullbordad pjäs som jag tillsammans med regissören är nöjd med och stolt att presentera som mitt examensarbete.

Tiivistelmä

Ammattikorkeakoulu Novia
Muotoilun koulutusohjelma
Muotoilija (AMK)
Suuntautumisala Muoti ja vaatetus, Turku

Opinnäytetyö

Nimike: Näytelmä Woyzeckin puvustus yhteistyössä
Västra Nylands Folkhögskolan kanssa
Tekijä: Efesia Bangura
Ohjaaja: Pia Nybom
Aika: Syksy 2014
Sivumäärä: 87
Liitteet: 1
Kieli: Ruotsi
Asiasanat: Puvustus, Teatteri

Opinnäytetyössäni kerron yhteistyöstäni Västra Nylands Folkhögskolan kanssa. Puvustin teatterilinjalle teatterinäytelmän nimeltään Woyzeck.

Työn alussa kerron mitä pukusuunnittelija tekee ja miten puvustusprosessi kehittyy alusta loppuun. Mainitsen miten eri työryhmät teatterin sisällä työskentelevät yhdessä ja miten tärkeä se yhteistyö on.

Olen myös analysoinut käsikirjoitusta ja hahmot näytelmässä sekä tehnyt värianalyysin ja siihen kuuluvia värikarttoja. Kuvailen minun suunnitteluprosessia jotta lukija ymmärtää minun visuaalista näkökulmaa.

Tavoitteeni oli että saisin itsenäisesti puvustaa teatterinäytelmän ja hoitaa kaikki siihen kuuluvat tehtävät. Haluan kehittää itseluottamustani alalla ja valmistaa itseni työelämään. En ole aikaisemmin tehnyt työtä teatterialalla joten halusin kokeilla jotain uutta ja haastaa itseni. Lopputulos on hyvin toimiva kokonaisuus johon minä sekä ohjaaja on tyytyväisiä.

A bstract

Novia University of Applied Sciences
Degree Programme in Design
Designer, Specialization Fashion and Costume,
Turku

Bachelor's thesis

Title: Costuming of the play Woyzeck for Västra
Nylands Folkhögskola
Author: Efesia Bangura
Supervisor: Pia Nybom
Date: Autumn 2014
Number of pages: 87
Appendices: 1
Language: Swedish
Keywords: Theater, Costumes

My thesis is about the costuming of the play Woyzeck in collaboration with Västra Nylands Folkhögskola.

In the beginning of my work I tell about what a costume designer does and how to start the costume design process. I discuss the importance of cooperation between the various working groups within the theater and how it works. I have analyzed the script, the characters and even made a color analysis with the associated color maps. I also describe my planning process from beginning to end so the reader gains an understanding of my visual work.

My goal and purpose of the project is to independently be in charge of all costumes in a theater production. I want to develop my confidence in the industry and prepare myself for my work career. Working within theater was new to me and I wanted to try and challenge myself with this project. The end result is a completed piece that I, along with the director am pleased with and I am proud to present it as my thesis.

Innehållsförteckning

Del 1 s.3

Inledning s.4

Mål s.5

Min bakgrund s.6

Kostymörens roll s.8

Samarbete s.9

Del 2 s.12

Västra Nylands Folkhögskola s.13

Tryckeriteatern s.14

Pjäsen Woyzeck s.15

Karaktärer i Woyzeck s.16

Filmen Woyzeck s.18

Operan Carmen s.20

Karaktären Carmen s.21

Pjäserna tillsammans s.22

Del 3 s.23

Manuskriptet s.24

Manuskriptanalys s.26

Planeringsprocess s.28

Stil s.32

Riktlinjer s.33

Karaktäranalys s.34

Färganalys s.39

Färgkartor s.41

Karaktärernas kläder s.54

Del 4 s.63

Mitt samarbete s.64

Kläder s.66

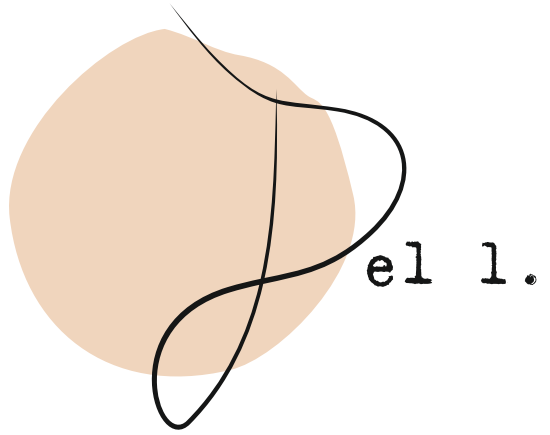
Bearbetning s.67

Slutresultat s.68

Feedback s.70

Källor s. 83

Bilagor s. 87

Inledning

Jag har sedan halva min studietid haft ett stort intresse för att arbeta med kostymering av film och tv styling. Efter min första praktik våren 2012 på The Voice of Finland kände jag att jag verkligen hittat det jag vill arbeta med i framtiden. När jag sedan fick arbeta med andra liknande projekt och fick smakprov på att arbeta med film växte intresset bara mer.

När det gällde att välja område för examenarbetet var det en självklarhet att det skulle ha med kostymering att göra. I vilket forum var ännu oklart men något jag inte hade provat på var teaterkostymering.

Jag hade förutfattade meningar gällande teatern, jag kopplade det med ålderdomliga dräkter och monotona dialoger på en liten scen. Det är märkligt med tanke på att jag alltid själv har tyckt att teatern var spännande och har sett många väldigt fina föreställningar som jag blivit imponerad av. Dessutom har jag också alltid tyckt att historiska kläder är fascinerande. Men jag kopplade teatern med något omodernt och i jämförelse med tv-styling tråkigt.

När jag fick förslaget att kostymera ett skådespel för Västra Nylands Folkhögskola var valet självklart. Här

var min chans att prova på något nytt och spännande som jag aldrig gjort tidigare. Det var en stor utmaning som jag gärna tog emot.

Den mer teoretiska delen av mitt examenarbete innehåller bakgrundsinformation om båda teaterstyckena. Jag tar upp hur de olika arbetsgrupperna samarbetar inom teatern. Jag berättar också om mitt kunnande inom branschen och kostymörens huvudsakliga roll.

Jag beskriver min planeringsprocess från de första idéerna och skisserna till det slutliga resultatet. I del 3 har jag med tre olika analyser, färg-, karaktär- och manusanalys, för att bättre ge en inblick i hur jag kommit fram till mina slutsatser och förklara slutresultatet.

Till sist presenterar jag slutresultatet och mina reflektioner gällande projektet samt den feedbacken jag fick av regissören Tom Lindblom.

Mål

Målet med mitt examensarbete är klart; att självständigt kostymera en teaterpjäs. Jag vill pröva ifall mina kunskaper räcker till för att på egen hand bära ansvaret för en hel produktion. Tidigare har jag arbetat i grupp med andra och haft handledare samt chefer som haft det största ansvaret. Nu står jag ensam och slutresultat beror på mitt kunnande och erfarenhet samt mina visioner. Jag vill veta om min fantasi räcker till för att skapa en helhet och inte bara satsa på några få rollfigurer.

Jag vill också förbereda mig och bygga upp min självsäkerhet inför arbetslivet. Genom att välja ett projekt som jag tidigare inte arbetat med skapar jag nya möjligheter för mig i framtiden.

För att jag är säker på att detta är något jag vill arbeta med i framtiden vill jag att mitt examensarbete skall fungera som en del av min portfolio för att visa vad jag har arbetat med tidigare.

Min bakgrund

Som jag tidigare nämnde ville jag inrikta mitt examenarbete på teaterkostymering.

Jag har tidigare erfarenhet av att arbeta med kläder inom både film och tv-branschen och ville nu utvidga och prova på min kunnighet inom teaterkostymering. Teaterkostymering skiljer sig mer från tv-styling än från filmkostymering. Inom television handlar det mer om realistiska plagg och helheter medan inom film och teater kan man leka med fantasin och det finns så gott som inga hinder för vad man kan göra. Dessutom har filmer eller teaterpjäser ofta ett tema på ett annat sätt än tv-program, till exempel utspelar de sig i en specifik fantasivärld eller tidsepok.

Jag kom första gången i kontakt med arbetet som kostymassistent under min första praktik år 2012. Det kom via Länsi-Suomen Elokuvakomissio som kontaktade skolan och sökte praktikanter inom olika områden för ett nytt TV-program med namnet The Voice of Finland. Programet var en ny sångtävling som skulle spelas in i Åbo. Jag skickade in min ansökan och var en av tre som fick praktikplatsen. Jag fungerade som kostymörpraktikant och till mina arbetsuppgifter hörde allt som hade med kläderna att göra. Det var mycket strykande och smågöra såsom att flytta på knappar, förminska och sy upp

byxor och klänningar och se till att kläderna allmänt var i braskick.

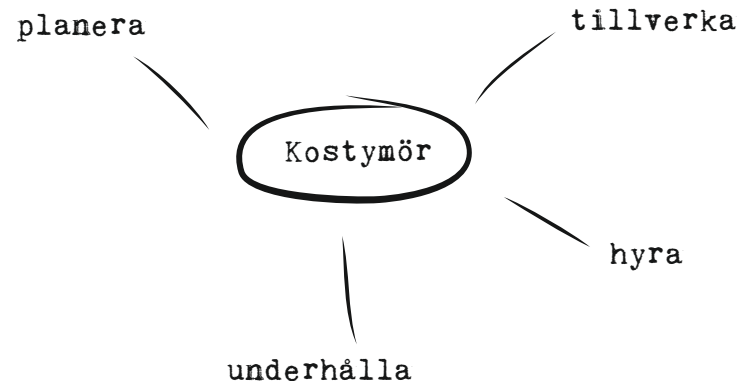
Kort efter en mycket lyckad praktik fick jag informationen om att Länsi-Suomen Elokuvakomissio sökte kostymörassistenter och praktikanter för en kommande Röllä film. Filmen skulle spelas in under sommaren och hösten 2012. Självklart ansökte jag om en plats och blev direkt kontaktad av den ansvariga kostymdesignern för filmen, Anna Vilppunen. Hon ville genast träffa mig för att berätta lite om filmen och arbetsuppgifterna. Jag fick arbetet som kostymörassistent och påklädare under filminspelningarna. Jag deltog även i planeringen och produktionen av en del kläder för filmen.

Efter min första praktik på The Voice of Finland var min handledare så nöjd med min insats att jag fick arbete på andra säsongen av tv-programmet. Nu var jag inte bara praktikant utan blev uppgraderad till kostymassistent. Även arbetsuppgifterna förändrades en aning, jag fick mera ansvar och fick delta mer i själva stylingen av deltagarna vilket jag inte fått göra tidigare. Eftersom samma stylist även var ansvarig för kläderna i tv-programmet The Voice Kids och tredje säsongen av The Voice of Finland har jag även haft arbete i dessa produktioner.

Jag gillar verkligen att få arbeta med en stylist och även själv prova på att styla människor. Man lär sig att handskas med olika personer och få en professionell relation till kläder. Det är viktigt att separera sina personliga åsikter och ha en klar yrkesmässig roll. Som stylist kan du inte bara tänka på vad du själv gillar och skulle kunna klä dig, du måste tänka på personen i fråga och hur framhäva dess bästa sidor.

Det som är bra med både tv- och filmvärlden är att det ofta handlar om projekt som inte räcker längre än några månader. Jag har lärt mig att när det gäller teater lever pjäserna och föreställningarna på ett annat sätt än vad jag är van med. Kläderna slits och behöver lappas eller till och med bytas ut helt och

hållet. Det måste finnas dubbel upplaga av vissa plagg som kanske rivs sönder, blir nerblodade eller våta. Kostymören är på sätt och vis hela tiden på jobb, det kan när som helst komma samtal om att något måste sys eller ersättas. Detta är orsaken till att assistenterna finns till hands och kan hjälpa med att sköta de akuta problemen.

Kostymörens roll

Som namnet säger bär kostymören ansvaret för en produktions kostymer och dess planering, framställning och uppehåll. En sammanfattning är helt enkelt att kostymören sköter allt som har med kläder och accessoarer att göra. Kostymören arbetar i ett nära samarbete med både regissör och skådespelarna samt ljus- och ljudteknikern under hela produktionen.

Inom stora teaterproduktioner kan arbetet vara uppdelat på flera personer. En person designar och ritar kläderna och en annan syr dem samt söker fram passande kläder. Sedan kan det finnas en skild person som hjälper skådespelarna att klä på sig under föreställningarna och som sköter om klädernas underhåll under projektet.

När det gäller nybörjar- eller amatörteater konstaterar Utriainen (2013, s. 16) att oftast är det en person som bär ansvaret för allt arbete. Allt från att planera helheterna, tillverka kostymerna, köpa eller hyra kläderna och sköta dem under och efter projektet.

För att klädbranschen i Finland är liten och det är brist på jobb måste kostymörer ofta arbeta inom alla delområden. (Savinoff, 2011 s. 17) Som jag redan tidigare nämnt skiljer sig teaterkostymering från

både film- och tvkostymering. Film och tv-produktioner är oftast kortare och intensivare arbeten medan en teaterpjäs eller musikal kan ha föreställningar i flera år. Skillnaden uppstår också för att publiken ser pjäsen från en vinkel, rakt framifrån. I tv och film används flera kameror som filmar samtidigt från olika vinklar, så plaggen måste se bra ut från alla håll. Dessutom sitter publiken under en teaterföreställning på avstånd från scenen, medan i en film återkommer närbilder konstant, vilket betyder att plaggen måste vara mer detaljerade och välsydda där. Teaterkostymer brukar vara sydda för att klara av ansträngning och inte för att se bra ut på nära håll. I filmer och tv-program är utseendet viktigt. Små fel syns tydligt på den stora bioduken och därför behöver det inte läggas lika stor uppmärksamhet på smådetaljer i teaterkostymerna.

Filmindustrin är också känd för att ha en mer avslappnad stämning under arbetsprocessen (Savinoff, 2011 s. 27) och att kontakten mellan regissören och kostymören är mindre. Precis som jag redan i inledningen nämnde tas teatern mer seriöst och arbetet inom branschen känns mer allvarligt än inom filmer.

Samarbete

Som Kirsi Savinoff (2011, s. 17) beskriver i sitt examensarbete anser kostymören självfallet att kläderna är det viktigaste och mest synliga i en produktion. Precis som varje arbetsgrupp anser sitt delområde vara viktigast, gör scenografen också det om rekvisitan och ljus teknikern om ljuset. Tack vare ett samarbete med alla dessa parter fås en fungerande pjäs.

Det är viktigt att som kostymör kunna kommunicera i arbetsgruppen. Det räcker inte att öppet diskutera utan en egenskap att kunna tolka och läsa människor på rätt sätt krävs också (Savinoff, 2011 s. 22). Ifall du arbetar med nya personer kan det vara svårt att tyda en människas reaktioner och respons.

För att bättre framföra dina visioner som kostymör kan det vara en betydelsefull kunskap att kommunicera med bilder och skisser (Savinoff, 2011 s. 22). Dock kan det orsaka missförstånd ifall bilderna inte stöder dina visioner eller är tillräckligt noggranna och tydliga. Då kan de bara förlänga och hejda designprocessen ifall bilderna kräver mer förklaring än vad de förklarar. Därför hade jag redan under andra träffen med mig inspirationsbilder och färgscheman som jag presenterade åt gruppen. Då var det lättare att beskriva vad som var utgångsläge för mina idéer och tankar.

Savinoff (2011, s. 23) berättar om hur regissörens vision är grund för kostymörens arbete ifall regissören visar ett intresse för den visuella delen. Det finns även de regissörer som sätter hela bördan med att sköta det estetiska på kostymplaneraren och det kan i sin hand orsaka att slutresultatet blir lidande. Savinoff (2011, s. 24) har som exempel en figur där det beskrivs hur regissörens obefintliga intresse leder till att kostymören arbetar självständigt, vilket kan leda till att skådespelarna inte känner sig bekväma i sina plagg och att pjäsen och kostymerna inte stöder varandra. I ett fall där regissören ger kostymören fria händer kan samarbetet med skådespelarna vara effektivare. Savinoff (2011, s.28) har också en teori om att skådespelarna kan känna sig utanför i designprocessen därför att regissören och kostymören arbetar enbart som ett par.

Kostymören och skådespelaren arbetar mot samma mål, att plaggen skall förstärka rollfiguren. För skådespelaren betyder kostymörens deltagande att han eller hon får koncentrera sig och fördjupa sig i sin karaktär. Kostymören fördjupar sig inte på samma sätt i att analysera rollfigurerna utan skådespelaren hjälper kostymören med detta genom gemensamma diskussioner och möten. Kostymören måste precis som regissören fokusera på den stora helheten (Hakala, 2009 s. 11) och måste bygga ihop den av många små delar. Det är bra för kostymören att delta i repetitionerna för att se skådespelarens rörelser och miner på scenen. (Savinoff, 2011 s. 27) Det är på så vis lättare att gestalta sammanhanget.

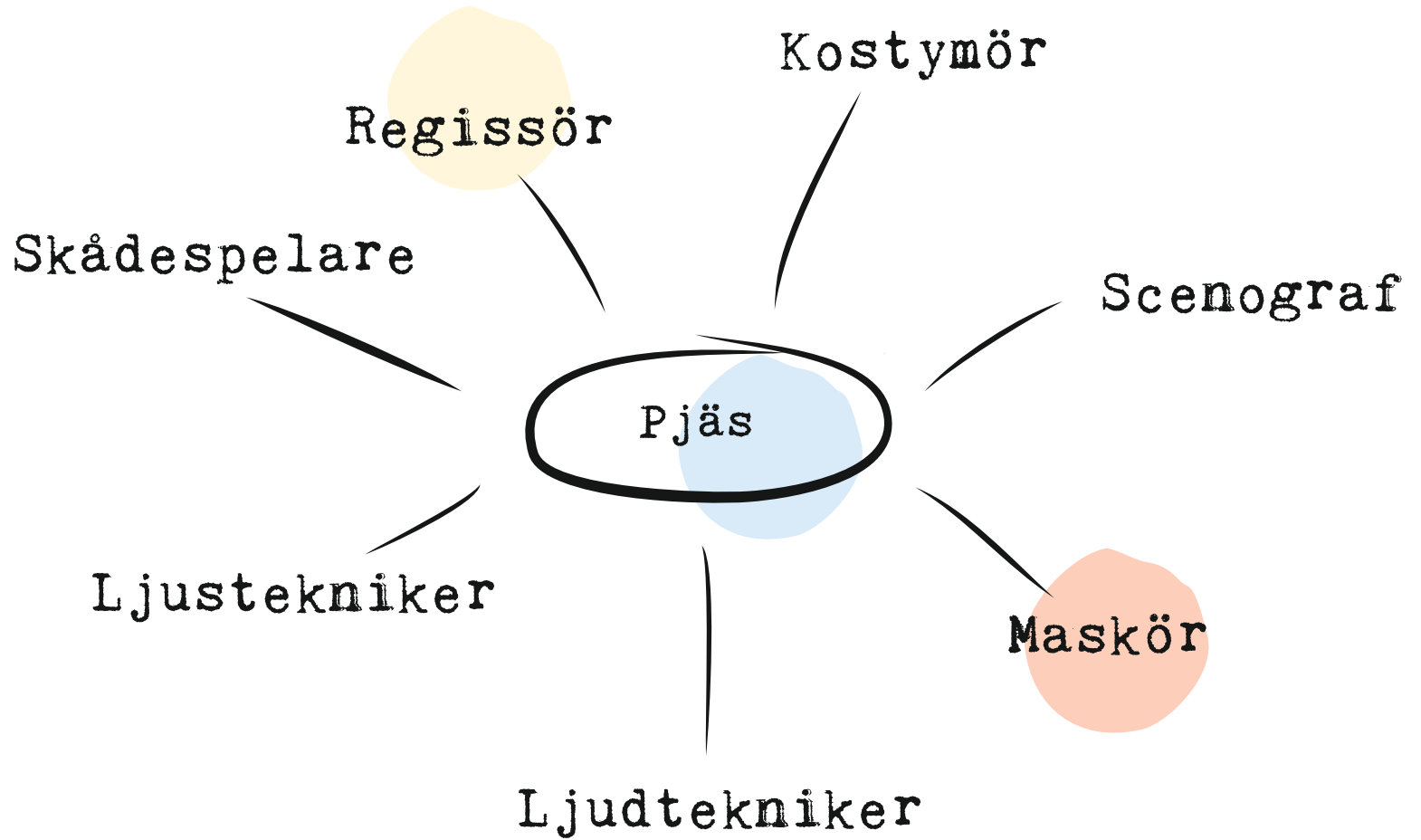
Skådespelarna är precis som kostymören kreativa människor som uppfattar saker olika och uttrycker sig på annorlunda sätt, vilket kan leda till missförstånd. Därför är det viktigt att det finns förtroende från båda parterna, skådespelarna måste lita på kostymören och dennes visuella syn.

Andra viktiga samarbeten är med maskören, scenografen och ljus teknikern.

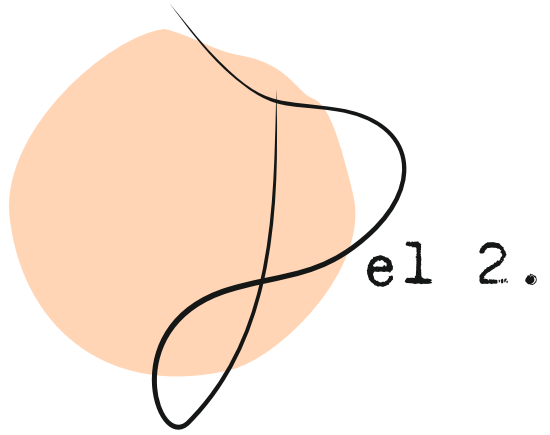
Savinoff (2011, s. 31) skildrar samarbetet mellan regissören och scenografen som mycket viktigt. Hon

menar att scenografens roll delvis kan vara av mer betydelse för pjäsens helhet än kostymörens. Skådespelarna skötte nämligen själva om sina kostymer fram till 1930-talet. Det var först efter det professionen kostymör kom med inom teatern. (Savinoff, 2011 s. 17) Det är bra att regissören och scenografen tillsammans går igenom utrymmet förrän kostymören tas med. Då har kostymören färdiga ramar och en riktning att gå mot med sitt arbete.

När scenografen har bestämt utrymmet och olika rekvisita lösningar har han också på samma gång bestämt skådespelarens rörelsebanor på scen. Kostymörens roll blir då att skapa plagg som förstärker rörelserna och på så vis få en fortsättning på rörelserna. Kläderna fungerar också som ett kompletterande inslag. Genom att bygga upp en anspråkslös scenografi ligger det en större koncentration på kläderna och vice versa. (Savinoff, 2011 s. 32)

Västra Nylands Folkhögskola

Västra Nylands Folkhögskola är en finlandssvensk folkhögskola som ligger i Karis. Skolan har många studielinjer, bland annat språk- och turism, dans-, foto-, och bildkonst, mode och teater. Linjerna är alla ettåriga och ger beredskap för fortsatta studier eller arbetslivet.

Mitt samarbete skedde med teaterlinjen som varje vår gör en större produktion. De får arbeta med en eller flera roller under handledning av en regissör. Eleverna får också under denna period prova på att arbeta med alla delområden för att få en realistisk uppfattning om hur det är att arbeta inom teatern och att vara skådespelare. I vanliga fall ansvarar eleverna själva för de olika områdena såsom scenografi, dräkter, smink och marknadsföring men nu skulle jag sköta om dräkterna. På linjen gick detta år nio elever, tre killar och sex tjejer. För linjen ansvarar Tom, Wasker, Lindblom som även är regissör och Lilli Sukula-Lindblom som lärare och handledare.

Denna vår skulle gruppen framföra den tyske pjäsen Woyzeck med musik och karaktärer ur den franska operan Carmen. För att gruppen var mycket musikalisk ville Wasker lyfta fram elevernas talanger och därför kombinera skådespelen för att få musik med. En av tjejerna har en otroligt fin och bärande röst som klara av att sjunga operor vilket passade utmärkt för rollen som Carmen. Två av killarna kunde spela gitarr och fiol vilket också det kunde utnyttjas. Dessutom har pjäserna ett parallellt händelseförlopp och handlar om kärlek, avundsjuka och död vilket binder dem samman.

Den ursprungliga idén var att jag skulle få hjälp av eleverna på modelinjen med planering och framställning men på grund av bristande intresse fick jag arbeta på egen hand.

TryckeriTeatern

Pjäsen *Woyzeck Avec la musique de l'opera Carmen* framförs på TryckeriTeatern som ligger i hjärtat av Karis. TryckeriTeatern är ett samarbetsprojekt mellan Västnyländska Ungdomsringen och Västra Nylands folkhögskola. Tryckis är hem för teaterlinjen vid VNF men är öppen för diverse scenkonst utanför lektionstid. Det ordnas mellan 50-70 föreställningar årligen och fungerar även som övnings- och repetitionsutrymme.

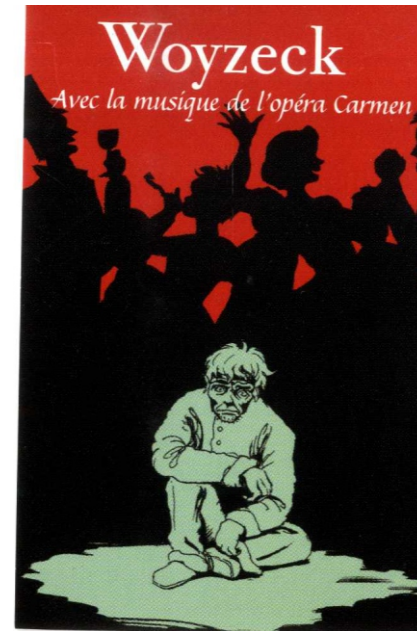

Bild 1

Pjäsen Woyzeck

Woyzeck är en pjäs skriven av den tyske författaren George Büchner. Pjäsen var inte färdig år 1837 vid Büchners död utan har blivit fullbordad av diverse författare och översättare efteråt. Det sägs att pjäsen baserar sig löst på historien om Johann Christian Woyzeck som var perukmakare i Leipzig.

Pjäsen har blivit en av de mest betydande och framförda pjäser inom den tyska teaterrepertoaren.

Woyzeck handlar om den ödmjuka soldaten Franz Woyzeck och sambon Marie samt deras gemensamma barn. För att tjäna en extra slant till sin lilla familj utför Woyzeck småjobb åt Kaptenen och går även med på att delta i medicinska experiment som genomförs av doktorn i pjäsen. Ett av experimenten som Woyzeck utsätts för är att han enbart får äta ärtor. Woyzecks mentala hälsa sätts på spel och han börjar under pjäsens gång även se syner. Jämsides med Woyzecks växande psykiska ohälsa växer även Maries irritation. Marie har tröttnat på Franz och har uppmärksammat den stilige Tamburmajoren istället. Det uppstår ett slags kärleksaffär dem emellan och detta går inte obemärkt av Woyzeck.

Woyzecks svartsjuka över romansen tilltar till en sådan grad att han till slut mördar Marie vid en göl.

I stort handlar historien om en man som blir utsatt för samhällets osympatiska sidor, om hur utstött en man kan bli av sin omgivning och utnyttjas på elaka sätt av personer omkring sig. Fattigdomen och misären Woyzeck lever i poängteras vid sidan om hans mentala hälsa, och hur en fattig man enligt andra, saknar moral i 1800-talets samhälle.

(Artikel om Woyzeck, online)

Karaktärer

- **Franz Woyzeck**

Huvudpersonen Woyzeck. Franz är en soldat som blir kränkt i samhället. Han utsätts för experiment av Doktorn som leder till att Franz bryter ihop mentalt.

- **Marie**

Marie är Franz' sambo och mor åt hans barn. De är inte gifta så barnet är enligt de samhälleliga kraven inte döpt.

- **Margret**

Margret är Maries väninna (ibland även presenterad som grannfrun). Även om en vänskap finns har Margret tvivelaktiga åsikter om Maries livssituation. Margret har ett fördomande sätt och anser sig vara bättre än Marie.

- **Andres**

Franz vän. Andres är även soldat med ett stort hjärta och vilja att hjälpa Franz så gott det går.

- **Kaptenen**

Säger sig vara Franz vän men utnyttjar även denne på många vis.

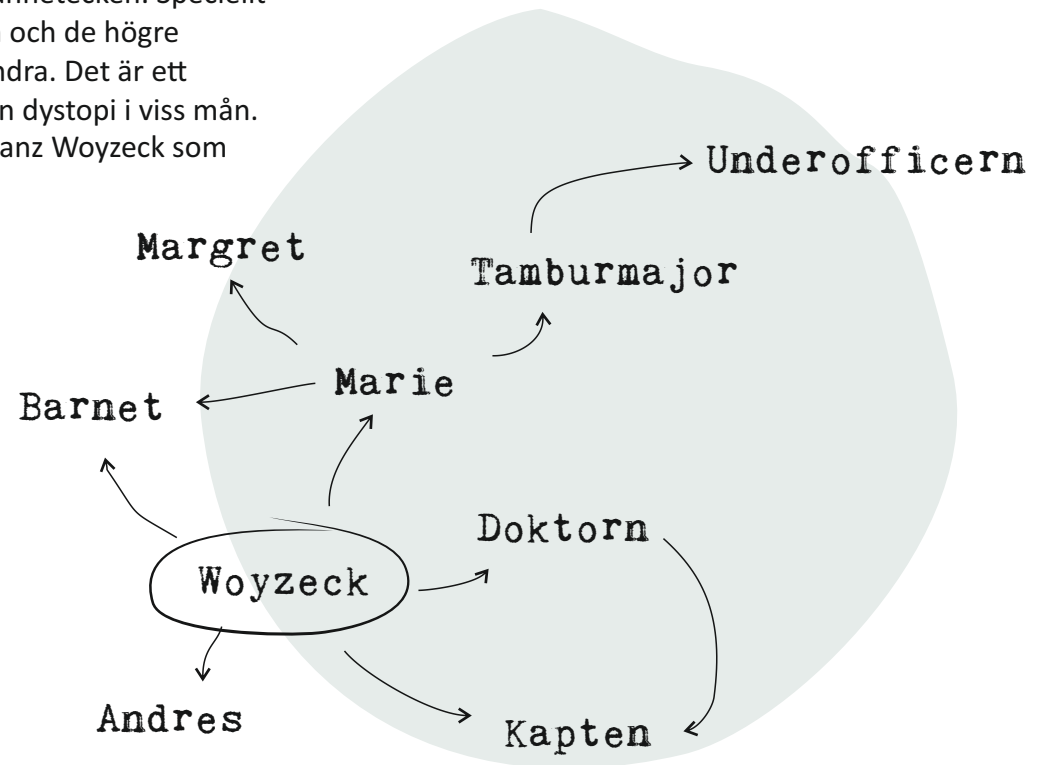
- **Tamburmajoren**

Maries älskare. En stilig, självsäker ung karl. Har status i samhället och vet även om det.

- **Doktorn**

Utför tvivelaktiga experiment på Franz. Utnyttjat människors svagheter och har ett mycket stort intresse för vetenskapen och vad den kan åstadkomma.

Pjäsen beskrivs ofta som en "arbetsklass-tragedi" som diskuterar dåtida sociala kännetecken. Speciellt skillnaden mellan arbetsklassen och de högre uppsatta och deras syn på varandra. Det är ett drama och kan även kallas för en dystopi i viss mån. Det är ett tragiskt livsöde om Franz Woyzeck som får ett dystert slut.

Filmen Woyzeck

Den största inspirationskällan jag använt mig av är filmatiseringen av pjäsen.

Filmen är regisserad av Werner Herzog år 1979. Som huvudpersonen Woyzeck spelar Klaus Kinski.

Jag valde att titta på filmen för att få en helhetsbild av handlingen och stämningen. Vilka saker ville Herzog som regissör framhäva och vilken var atmosfären han valde att framföra.

Stämningen i filmen är till en början upprymd och pigg. Elände eller misär finns inte utan det visas en glädjefull stad med en positiv atmosfär. När Woyzecks hälsa börjar svikta växer även den olustiga stämningen och det byggs upp en känsla av osäkerhet. Åskådaren får en känsla av att något kommer att hända, något dramatiskt. Detta märks även hos rollutvecklingen i Marie. Hon har under berättelsens gång haft en positiv anda men i slutet tycks hon vara totalt uppgiven.

Avundsjukan och osäkerheten inom Woyzeck växer i takt med att han förnedras gång på gång av Tamburmajoren. Det är intressant att följa med utvecklingen i filmen igenom, desperationen i Woyzecks ögon växer och som Andres uttrycker sig,

yrar Woyzeck som i febern.

I den sista scenen före det dramatiska slutet kommer en grupp barn fram till Marie och ber henne sjunga en sång. I en dyster ton säger hon nej men berättar istället en historia åt barnen.

*"Once upon a time there was a child with no mom
or dad..."*

I detta skede förstår åskådaren att Marie hänvisar till sitt och Woyzecks barn som kommer bli föräldralöst. Fastän det inte i något skede har talats om död finns stämningen och vetskapen om ett dramatiskt händelseförlopp.

Till skillnad från VNFs version dör Woyzeck själv i slutet av filmen. Han drunknar i gölen i samband med att han försöker gömma mordvapnet.

Jag tycker att slutet är aningen utdraget. För åskadaren har det redan en längre tid varit klart att Woyzeck kommer ta till drastiska metoder och mordet hänger i luften utan att hända. För att mordet är den viktigaste grundstenen i berättelsen förstår jag att det byggs upp en spänning kring det. Men personligen tycker jag väntan blir för lång.

Varför filmen blivit min största inspirationskälla är på grund av hur Herzog presenterar Woyzeck. Det gick ihop med sättet jag visualiserat mig honom från första början och hans utveckling från soldat till desperat mördare syns tydligt. Det kommer inte som en överraskning att Woyzeck mördar utan progressen är klar.

Den visuella delen, färgskalan och enkelheten i filmen tilltalar mig. Det är inte alltför mycket accessoarer eller prydnader i varken kläderna eller scenografin. Anspråklöst och okomplicerat skulle jag beskriva kostymeringen.

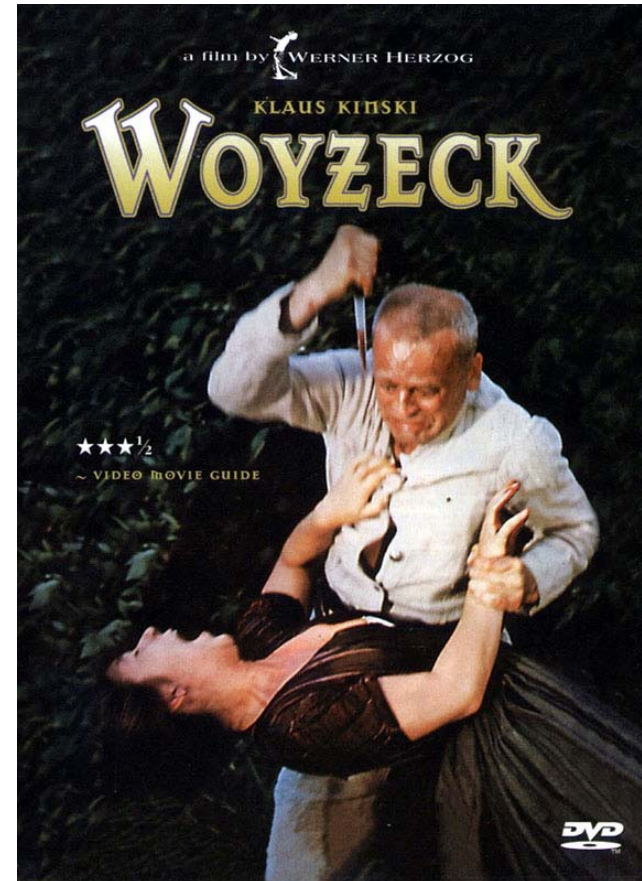

Bild 2

Carmen

Carmen är en fransk opera baserad på novellen "Carmen" skriven av den franske författaren Prosper Mérimée år 1848. Som kompositör fungerade Georges Bizet. Novellen är skriven ur författarens synvinkel, som om han själv varit med om händelserna i Spanien på 1820- talet då boken utspelas sig.

Historien handlar om den naiva soldaten Don José som blir förförd av den passionerade zigerskan Carmen. Han överger sin barndomskärlek och sina militära plikter för henne. Dock har Carmen även förfört tjurfäktaren Escamillo och triangeldramat får ett dramatiskt slut då José dödar Carmen i ren svartsjuka.

Carmen är en av världens mest spelade operor runt om i världen och den kända sången *Habanera* har använts i många olika sammanhang.

(Artikel om Carmen, online)

Bild 3

Karaktären Carmen

Carmen är en zigenerska som arbetar i den lokala cigarrfabriken. Hon charmerar män genom sin skönhet och sitt utmanande sätt. Carmen är en fri själ som vägrar binda sig till de sociala normerna.

"Jag tycker inte om att bli störd och i synnerhet inte kommenderad. Jag vill vara fri och göra vad som faller mig in."

Citat ur novellen Carmen.

Konsekvenserna av hennes lättfärdiga sätt leder till ett stort svartsjukedrama och till hennes död- en mycket stark parallell till händelserna i Woyzeck.

Bild 4

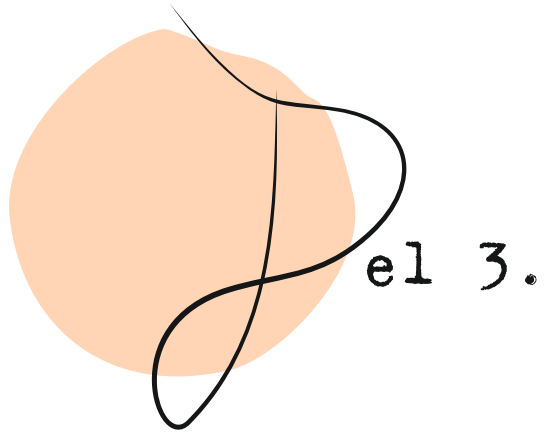
Pjäserna tillsammans

Som jag tidigare nämnde i stycket om Västra Nylands Folkhögskola hade Wasker som mål att lyfta fram gruppens musikalitet och kunskaper att framföra ett drama. Det var många elever som var duktiga på att både sjunga och spela instrument och det skulle vara synd ifall eleverna inte skulle få uppvisa sina förmågor. Detta var orsaken till att Wasker valde att kombinera pjäsen och operan för att få med musikaliska aspekter utan att pjäsen skulle förändras till en musikal.

Hela föreställningen börjar med att Kapten kommer in på den mörka scenen spelandes på det kända stycket Habanera på fiol. I scen 4 marscherar Tamburmajoren in på scen till sången Toreador på samma sätt som Escamillo tågar in i operan Carmen. Det är roligt att märka dessa associationer som Wasker har lyckats få med. I filmen Woyzeck (1979) finns det en scen där alla samlas på torget för att titta på en föreställning med en häst. I VNFs variant samlas alla på torget för att titta på Carmen och hennes flamencogrups teaterföreställning. I pjäsen tar Carmen upp Woyzeck från publiken för att delta i föreställningen och spela hennes mördare. Under teateruppvisningen uppträder Carmen även med

Habanera ackompanjerat av Andres och Kapten på gitarr. Det är ett skådespel i ett skådespel och precis som i originalet dör Carmen i slutet. På detta sätt smälter pjäserna in i varandra på ett naturligt vis. Sammankopplingen fungerar bra då scenen ur Carmen fungerar som en uppvisning i Woyzeck och inte som en skild del av pjäsen.

Under hela pjäsens gång finns det toner av Carmen med. Habanera är en återkommande melodi som följer handlingen igenom. Dessutom handlar pjäserna om samma sak, olycklig kärlek och komplicerade relationer. Svartsjukan växer och leder till mord i båda berättelserna.

Manuskriptet

Som Janika Utriainen påpekar i sitt examensarbete, *Harrastajateatterin puvustusprosessi: Opas puvustajalle* (2013) är en av de viktigaste delarna i hela kostymeringsprocessen att bekanta sig med manuskriptet. Utriainen råder läsaren att använda sig av J.M Gillettes teori om att läsa igenom manuskriptet tre gånger. Varje gång skall man koncentrera sig på olika saker. Självfallet får manuskriptet läsas hur många gånger som helst men utgår man från tre läsgånger får man den väsentliga informationen samlad på ett effektivt sätt.

Del 1. Behaglig läsning

Den första gången läser man manuskriptet på ett lättsamt sätt, för skojs skull. För att få en helhetsbild över den allmänna stämningen i pjäsen och såklart det viktigaste: handlingen. Den första gången skall läsaren fokusera på handlingen och miljön. Vad utspelar sig var? Dessutom kan man göra små anteckningar gällande karaktärerna redan i detta skede. Vilka är de och hur många är det frågan om? Sedan kan man även notera specifika drag i de olika karaktärerna, t.ex. vad som är typiskt för just huvudpersonen eller någon av birollerna

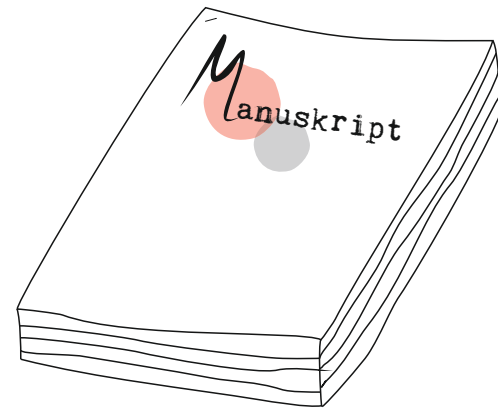
Del 2. Att skapa en mer noggrann bild av pjäsen.

Vilka tankar kom upp den första gången? Nu är det dags att samla sina tankar kring pjäsen och göra anteckningar. Vilken var den första stämningen som uppkom i samband med läsningen? Den är viktig att hålla kvar. Det första intrycket är bra att komma tillbaka till ifall den röda tråden i något skede tappas. Skisser av sinnestämningar och karaktärerna är bra att göra redan i detta skede.

Nu behöver man inte fokusera på själva handlingen utan kan börja fundera mer ingående på karaktärerna. I detta skede görs en karaktäranalys. Hur ser den ut och vad måste framhävas med kostymeringen? Vilka karaktärer står i centrum av historien och vilka spelar biroller?

Del 3. Detaljer

Den tredje gången gäller det att koncentrera sig på detaljerna. Kommer det att behövas klädbyten, i så fall hur många och i vilka scener? Detta måste tas i beaktande under planeringsprocessen av kostymerna för att underlätta klädbyten. I detta skede är det viktigt att börja föra en kreativ diskussion med de olika arbetsgrupperna, såsom skådespelarna och ljus teknikern, för att fördjupa sig i detaljerna.

Manuskriptanalys

Manusanalysen görs för att plocka viktiga delar ur helheten. Speciellt som kostymör måste du kunna avgöra vad som är betydelsefull information som du kan dra nytta av. Till exempel på vilket sätt skådespelaren rör sig på scenen och om det görs stora rörelser eller gester som måste tas i beaktande gällande kläderna. (Utriainen, 2009 s. 6)

Utriainen berättar om manuskriptanalysen utvecklad av Rosemary Ingham och Liz Coevy. Den innehåller nio huvudfrågor med några mer detaljerade tilläggsfrågor. Viktiga frågor att ställa för analysen är var och när utspelar sig pjäsen? Både årtionde och årstiden måste beaktas. Vem är med i pjäsen, vilka karaktärer står i fokus och vilka är biroller? Vilket är samhällets och regeringens ställning samt vilken är den rådande religionen? Annat som måste beaktas är temat och självfallet handlingen. Ett annat bra tips Utriainen har är att bekanta sig med andra tolkningar av pjäsen (2009, s.8) och fördjupa sig i temat om det är obekant, till exempel tidsepoken.

I samband med att jag analyserade manuset gjorde jag upp en scentabell. I tabellen markerade jag vilka karaktärer som var med i vilka scener. Detta underlättade mitt planeringsarbete för att då såg jag vem som gjorde dubblingar och kunde ta det i beaktande.

Karaktär	Scener
Woyzeck	2,3,4,5,6,7,8,9,11,13,14,15,16,17,18,19,21,22,23,24
Marie	4,6,7,10,11,13,15,21,22
Andres	3,4,9,11,14,15,17,19,22
Kapten	2,6,8,11,15,22
Tamburmajor	4,6,10,11,15,22
Margret	4,6,11,15,22
Carmen	4,6,11,15,22
Flamenco dansare 1/Käthe	4,6,11,15,22
Flamenco dansare 2	4,6,11,15,22
Mormor	12,20,24 (Prolog och Epilog)
Underofficern	6,11
Läkare	5,8
Tråkaren	18

Planeringsprocess

Hela processen började med att jag bekantade mig med pjäserna och manuskriptet för att få en helhetsbild över vad de handlar om. Som Sotti (2009, s. 20) menar finns det alltid en subjektiv infallsvinkel i början. För att objektivt betrakta projektet måste du vara medveten om och inse din egen subjektivitet. Att vara subjektiv är alls ingen dålig egenskap, tvärtom, i kombination med objektiviteten öppnar det många möjligheter. Till exempel var pjäsen *Woyzeck* okänd för mig och jag hade fördomar gentemot temat. När jag sedan insåg mina egna fördomar kunde jag med ett öppet sinne läsa igenom texterna och bilda mig en ny uppfattning om handlingen.

Sedan var det träff med regissören Tom "Wasker" Lindblom och teatergruppen som stod på agendan. Den första träffen var i december där alla delparter var med, scenografen, ljud- och ljus teknikern samt skådespelarna. På mötet diskuterades pjäsen allmänt då produktionen var ny för alla. Jag fick en helhetsbild av hur många skådespelare som skulle vara med samt en första version av manuskriptet. Efter detta var ett naturligt nästa steg att börja samla ihop inspirationsbilder samt annat material. I

samband med de första inspirationsbilderna började jag också skissa de allra första idéerna på papper.

Som jag tidigare nämnde var *Woyzeck* främmande för mig så det gällde att helt enkelt ta reda på vad det handlade om. Vad var temat, var och när utspelade sig pjäsen och hur framfördes pjäsen i andra sammanhang. En viktig inspirationskälla för mig var filmatiseringen, *Woyzeck* (1979). Jag tittade igenom filmen många gånger, först av rent intresse men sedan blev den min största inspirationskälla. Det är något i Herzogs *Woyzeck* som jag tycker är medryckande och sättet Herzog byggt upp själva handlingen är väldigt intressant. Jag sökte också andra tolkningar av pjäsen, bland annat på Det Norkse Teatre i Norge framförs *Woyzeck* som en musikal under hösten 2014.

Som Sotti (2009, s. 25) planerade jag dräkterna enligt karaktärerna, inte åt skådespelarna. I detta tidiga skede var nämligen inte rollerna givna och det kunde ännu ske förändringar. Dessutom skulle det finnas dubbleringar och även könsneutrala roller, vilket betydde att kvinnor spelade män.

Sotti (2009, s. 24) talar om en cyklisk planeringsprocess som byggs upp av olika varv som påverkar varandra. Processen utvecklas och ändras enligt situationen och kan därför inte beskrivas som en låda, utan flera ringformade perioder som växer tillsammans. Under hela planeringsskedet lever produktionen på ett eller annat sätt. Karaktärer försvinner och någon läggs till. Manuskriptet som fungerar som en hjälplina kan även det variera. I början av planeringsskedet var mängden karaktärer i pjäsen mycket fler än i den slutliga versionen. Då måste jag ta i beaktande att vissa dubbleringar inte blev av och på så vis ändrades den ursprungliga idén. En bekant känsla som jag delar med Sotti (2009, s. 25) är att det är svårt att ordagrant beskriva hur en idé eller tanke utvecklas. Jag hade från ett tidigt skede en stark vision hur jag ville att huvudpersonen Woyzeck skulle se ut, samma gällde Marie. Jag blev precis som Sotti fångad av vissa rollfigurer och i detta sammanhang var det Woyzeck och Marie, vilket är lätt att förstå, eftersom de står i fokus i pjäsen igenom. Under mötet och diskussionerna med både regissören och skådespelarna växte visionerna starkare och bildade klara karaktärer.

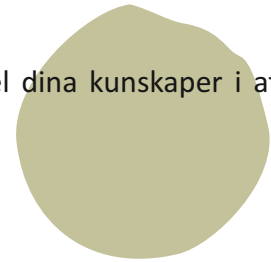
Efter att de första skisserna var färdiga och jag hade sammanställt inspirationskollage för varje karaktär satte jag ihop färgscheman bestående av 5 färger för varje rollfigur enligt Utriainens (2013, s.10-13) teorier om färger och deras betydelse. När jag sedan i januari träffade teatergruppen igen presenterade jag mina skisser, inspirationskollage och annat material jag samlat. Då hade rollerna delats ut så nu visste alla vem som spelade vem och vem som gjorde dubbleringar. Jag kunde ta skådespelarnas mått och sammanställa en måttabell för att veta hur stora kläder det behövdes.

Sedan var det dags att sätta igång med mer detaljerade skisser och fundera på detaljer såsom hurdana skor, bälten eller smycken rollfigurerna skulle ha.

Något som jag inte tänkte på i mina tidigare projekt var det som Sotti (2009, s. 24) säger om hur det omgivande samhället påverkar hela den personliga planeringsprocessen. Som individ påverkas dina handlingar och på så vis även din planering av känslor och den omgivande miljön. Saker som händer omkring dig och i ditt liv kan påverka hur du planerar en viss kostym eller valet av accessoarer. Jag vet att min personliga stil är mörka kläder och lite accessoarer. Detta märkte jag när helheterna började ta form, mycket mörka färger och så gott som inga accessoarer fanns med.

Jag känner mig bekväm med min planeringsprocess efter många års studier. Det finns en naturlig utvecklingsgång som har vuxit sig stark efter en del projekt i bagaget. Det hela börjar med att samla information om själva temat och handlingen, sedan behövs det bilder och annat material som inspiration och efter det börjar själva skissandet. I det här projektet visste jag från första början att jag inte kommer att ha tid eller resurser att sy upp hela plagg så utgångspunkten var det att plaggen skulle lånas. Det underlättar planeringen på så vis att fantasin inte

begränsas av till exempel dina kunskaper i att rita mönster eller i sömnad.

Inspirationskollage från andra produktioner av Woyzeck.

Bilderna medurs:

1. Dramaten, 2013
2. Det Norske teater, 2014
3. Det Norske teater, 2014
4. Shutgun Players USA, 2012
5. The Cutting Ball theater, 2009

Bild 5

Stil

Det var från första början självklart att kläderna skulle följa en traditionell väg. Pjäserna utspelar sig båda i början på 1800-talet och jag ville vara tidseran trogen. Den känslan fick jag också av Wasker, han ville inte skapa en modern tolkning av Woyzeck utan framföra den på ett sedvanligt sätt. Det var vi eniga om genast i starten av projektet och det var bra att ha på klart i början av planeringsprocessen.

Jag kände också att jag ville prova på att göra en traditionell kostymering för att det känns mer prövande att vara tidsspecifik. En modern tolkning är svår att definiera och kan missleda åskadaren. Däremot ger en ledigare kostymering möjligheten för betraktaren att använda sin fantasi och skapa sin egen tolkning av plaggen och deras mening. I denna pjäs som Woyzeck är handlingen i sig såpass dystert så jag ville att publiken inte behövde koncentrera sig på att tolka kläderna ut kunde fokusera på själva intrigen.

Medan jag sökte inspiration stötte jag på olika tolkningar av *Woyzeck*. Jag hade svårt och koppla bilderna på de moderna versionerna jag såg med det manuskriptet jag fått att läsa. Det var intressant att se

på vilka sätt samma pjäs kan se ut men jag blev under min research mer övertygad om att jag nog ville satsa på ett konservativt närmande.

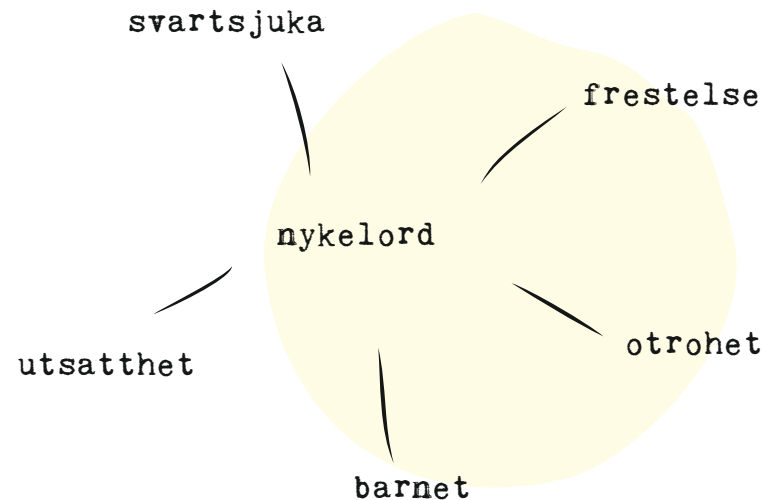
Riktlinjer

I början av designprocessen fick jag riktlinjer av Wasker som hjälpte mig att komma igång med arbetet och förstå hans visuella stil. Han gav mig fem nykelord; utsatthet, svartsjuka, otrohet, frestelser och barnet.

Han poängterade hur viktigt det var med patineringen, kläderna skulle se använda och slitna ut. Samtidigt skulle de vara estetiskt vackra för ögat och speciellt Carmens kläder skulle vara tilltalande. Det var viktigt att färgskalan skulle skilja på Carmen och Woyzeck, det skulle vara en tydlig skillnad i färgvärlden.

Plaggen skulle vara praktiska men samtidigt eleganta och användning av dolda meddelanden och symbolik i plaggen var ett stort plus.

Mordet har en stark symbolisk betydelse i pjäsen, det är mycket laddat och hela historien kretsar kring det, avundsjukan spelar också en central roll.

Karaktäranalys

Efter läsningen av manuskriptet görs en analys av de olika karaktärerna. Som Sotti (2009, s. 26) säger är det nödvändigt för en kostymör att göra upp sin egen karaktärsanalys för att tillrättalägga och visualisera karaktärsenliga drag. Emellertid skall den vara på en allmän nivå, ingen djupare psykologisk analys behövs. I detta fall har analysen sammanfattats i samarbete med skådespelarna som har kommit med sina synpunkter och visioner på karaktärerna.

Regissören har självklart en egen bild av hur han vill att rollern skall presenteras och vad som måste poängteras mer och vad mindre i uppbyggandet av karaktärerna. Eftersom det är fråga om studeranden har skådespelarna själva ett stort ansvar för att utforska och utveckla sina roller. Det är viktigt att de lär sig en egen analysteknik istället för att enbart lyssna på regissören. För att karaktären skall vara så trovärdig som möjligt måste skådespelaren känna en genuin koppling med sin roll.

Som kostymör är det väldigt nödvändigt att lyssna på såväl skådespelarna och regissören. Om kostymören enbart utgår från sina egna synpunkter och idéer kan de komma i konflikt med till exempel regissörens åsikter. Ifall kostymörens visioner strider mot

skådespelarens syn på rollen kan det leda till en karaktär som inte är övertygande enligt publiken och dra ner på karaktärens trovärdighet.

Såväl skådespelarna som kostymören hämtar inspiration för den kommande pjäsen från gamla föreställningar och framföranden. Det är bra att veta hur tidigare produktioner har genomförts och sett ut visuellt. Regissören har i samarbete med kostymör och scenograf byggt upp en egen tolkning av den ursprungliga pjäsen.

Karaktäranalysen innehåller drag hos karaktärerna som anses vara viktiga att framhäva och riktlinjer att utgå ifrån. Analysen innehåller även vissa synpunkter på klädseln.

Woyzeck

Woyzeck är den centralaste personen i pjäsen.

När jag talade med skådespelaren beskrev han Woyzeck som svag och liten, en skabbig hyena. En kittel som hela tiden kokar över en aning men som till slut exploderar fullkomligt. Aningen förvirrad som människa men innerst inne godhjärtad.

Det är Doktors och Kaptenens hjärtlösa experiment och beteende mot Woyzeck som driver honom att fullkomligt mista förståndet. Utan dessa omständigheter skulle mordet förmodligen inte ske. Han vill leva ett vanligt familjeliv med Marie och barnet men medan han förlorar förnuftet förlorar även Marie den sambo hon kände och intresset för honom försvinner.

Även om Woyzeck och Marie räknas som fattig och lever i misär vill regissören att detta inte poängteras alltför mycket. Det skall vara en levnadsglad stämning i samhället och bland människorna.

Woyzeck har traditionella militärkläder, lössittanda plagg som är anständiga och rena, jackan sitter bra men byxor och skjortan aningen stora och lössittande. Kläderna skall vara praktiska och fylla sin funktion.

Marie

Marie beskrivs av skådespelerskan som levnadsglad tills hon möter Woyzeck. Hon tror hon klarar av vad som helst, alla motgångar som kommer emot klarar hon av galant. Hon har pondus och en självrespekt som i sin tur leder till att hon inte låter Woyzeck behandla henne hur som helst.

Förhållandet mellan Marie och Tamburmajoren inleds när Woyzeck tappar verklighetsuppfattningen och åsidosätter sin relation med Marie. Hon vill inte göra illa men som skådespelerskan beskriver det: "händer det så bara". Marie vill inte såra Woyzeck men hon får den uppmärksamhet hon behöver av Tamburmajoren och utnyttjar tillfället.

Regissören tycker det är viktigt att poängtera att Marie är en ung moder som tar sin modersroll på stort allvar.

Barnet

En betydelsefull mening med pjäsen som regissören vill framhäva är det att berättelsen sist och slutligen handlar om ett barn som blir föräldralöst.

Tamburmajoren

”En liten man med ett hemligt vapen”- så beskriver skådespelerskan som skall framföra Tamburmajoren honom. Han är en liten men manlig man med ett stort ego.

Han är känd som en kvinnotjusare som nog vet att han kan få vem han vill.

Kapten

Kaptenen är en typisk militärman i 40-års åldern. Uppskattar sitt arbete högt och tror sig vara en mycket bra Kapten. Fastän han prövar Woyzeck på olika vis finns det ändå ett litet spår av sympati i honom. Skådespelaren beskriver honom som en ”militärisk Muminpappa”.

Han är en god människa, och det vet han, med spår av melankoli vilket märks i till exempel hans dialog i en scen i filmen Woyzeck (1979).

Doktorn

Doktorn är en galen vetenskapsman enligt skådespelerskans uppfattning. Han lever för vetenskapen och anser den vara viktigare än själva människans välmående, vilket märks genom hans experiment på Woyzeck som enbart är en leksak för honom.

Doktorn spelar piano och musiken är väldigt betydelsefull för honom.

Inga specifika maskulina eller feminina kännetecken syns för att doktorn i pjäsen framförs av en kvinnlig skådespelare.

Skådespelerskan tar inspiration av Heath Ledger's version av The Joker från filmen The Dark Knight (2008) som i sin tur är på gränsen till galen, vilket skiljer sig från Doktorn i filmen Woyzeck.

Margret

Margret är Maries konservativa väninna samt granne. Hon är ca 35 år och hemmafru som känner sig nöjd med sitt liv speciellt när man kan kritisera andras.

Trots att hon umgås med Marie ser Margret ändå ner på Marie, som att hon skulle vara en sämre människa.

Andres

Woyzecks enda vän. Till Andres berättar han om sina tankar och funderingar. Andres har fötterna på jorden och bryr sig inte förfärligt mycket om morgondagen. Skådespelaren som skall framföra Andres jämför honom med en 25-årig kille som fortfarande bor hemma hos mamma i vår tid. Han tror han hjälper till mer än vad han gör. Ett exempel ur pjäsen är när Woyzeck täljer käppar och Andres står bredvid och spelar mandolin. Han står som kontrast till Woyzeck med sitt lugna tillvägagångsätt. Klädseln går hand i hand med Woyzecks.

Underofficern

Underofficern fungerar som Tamburmajorens par. De rör sig alltid tillsammans och Underofficern följer Tamburmajoren som en hund. Han har en väldigt pigg och positiv kämparattityd och stöder de flesta förslag. Allting är "bra bra" som skådespelerskan själv

beskriver honom.

Underofficern kan även tolkas som aningen dum för att han troget lyder Tamburmajorens åsikter och inte själv kommer med egna tankar.

Käthe

Käthe tycker om att vara runt män. Hon kan inte direkt kallas för prostituerad men hon är en ogift kvinna som gillar männens uppmärksamhet och att dansa med och för dem. Hon är Margrets totala motsats.

Käthe bär en spänd liten korsett med lång fladdrig kjol som lätt går att svänga fram och tillbaka.

Mormor

Mormodern fungerar stöttande för Marie. Hon har egentligen en liten roll i pjäsen men hennes kloka ord har stor betydelse i scenen före Maries mord. En typisk mormor-figur med livserfarenhet och kloka ord.

Carmen

Carmen är en ung zigenerska som reser omkring med sin flamencogrupp bestående av två andra kvinnor. Hon lever livet och värderar högt sin obundenhet. Hellre dör hon än mister sin frihet. Med sitt rebelliska beteende trotsar hon det rådande 1800-tals samhället och bland annat stjälar hon sitt levebröd. Hon förhåller sig lättsamt till män och anser kärleken vara en förbigående känsla.

Carmen och flamencogruppen skall klart stå ut ur resten av pjäsen. De sysslar med showbusiness och det skall även synas.

Som några biroller fungerar tråkaren och tre personer i epilogen och prologen. De tre personerna är anonyma och ingen större analys görs av dem. Tråkaren kräver inte heller desto mer analys utan rollen är klar i sig.

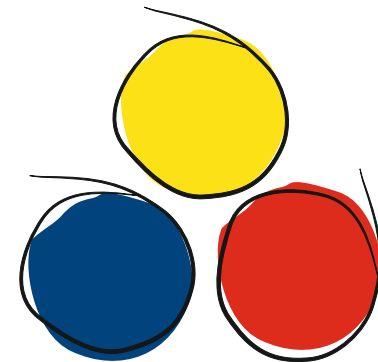
Färganalys

Den allmänna färgsättningen består av mörka toner med några få undantag. De klara färgerna framhäver personer med högre position i samhället, till exempel har tamburmajoren färggranna kläder medan tråkaren har en mer lågmäld palett. Jag har valt att använda en mörk palett pjäsen igenom på grund av stämningen i manuskriptet.

Utriainen (2013, s. 10-12) poängterar att det är viktigt att veta färgernas psykologiska effekter. Speciellt viktigt är det för åskådaren som målar upp en specifik bild av karaktären beroende på färgerna på plaggen. Då måste kostymören veta vilka färger och känslor som stämmer överens för att inte orsaka motstridigheter. Utriainen (2013, s. 10-12) talar om en slags färgharmoni som måste finnas, hon talar även om en slags disharmoni som uppkommer. Ett exempel på en disharmoni är kontrastfärger t.ex. rött och grönt. I detta fall om rött är huvudfärgen används grönt i små detaljer föra att framhäva huvudfärgen. Kontrastfärger måste dock användas i måttliga mängder för att inte ge ett rastlöst intryck, ifall det inte är meningen.

I några av karaktärerna används starka färger som kan orsaka en slags disharmoni med tanke på helheten, men det är nödvändigt för att framhäva de

karaktärtypiska dragen hos rollen. Exempelvis kan inte Woyzeck och tamburmajoren leva i samma färgskala med tanke på vad tamburmajoren symboliserar. Tamburmajoren har även en högre position inom det militära, Woyzeck är bara en vanlig soldat.

Det psykologiska och terapeutiska inflytandet av färger som Utriainen (2013) talar om använder jag mig av i mitt uppbyggande av karaktärernas färgschema. Till exempel symboliserar färgen röd passion, kärlek och även fara, vilket jag tycker passar ypperligt åt Carmen. Dessutom står den röda färgen allt som oftast ut ur mängden, vilket även det passar karaktären Carmen bra.

Ljusa färger anses vara lättsamma och sorglösa, mörka färger motsatsen. Därför är valet att använda en väldigt tung palett i kläderna självklar. Pjäsen symboliserar varken lättsamhet eller sorglöshet fastän det vill finnas hopp någonstans i slutändan. Färgerna blått och rött symboliserade revolution i Frankrike under 1700-talet vilket också har en effekt, särskilt i Kaptenens färgskala.

Marjatta Heikkilä-Rastas (2009, s. 174) talar om att även dagens mode kan påverka färgvalet. Ett exempel Heikkilä-Rastas använder är ifall grått redan länge varit en mode färg och konsumenterna har börjat tröttna på de gråa tonerna använder hon sig inte av grått i pjäsen. Däremot finns det färger som man aldrig tröttnar på, exempelvis svart och vitt.

Färgkartor

En del av karaktäranalysen är att sammanställa en färgkarta. I denna del har varje karaktär ett färgschema och bilder som använts som inspiration för att komma fram till de utsedda färgerna. Färgsättningen i filmen *Woyzeck* (1979) har fungerat som en bas. Alla karaktärers kännetecken har sitt ursprung ur filmen och även många bilder är tagna ur den. Även historiska och psykologiska aspekter har påverkat färgschemats helhet.

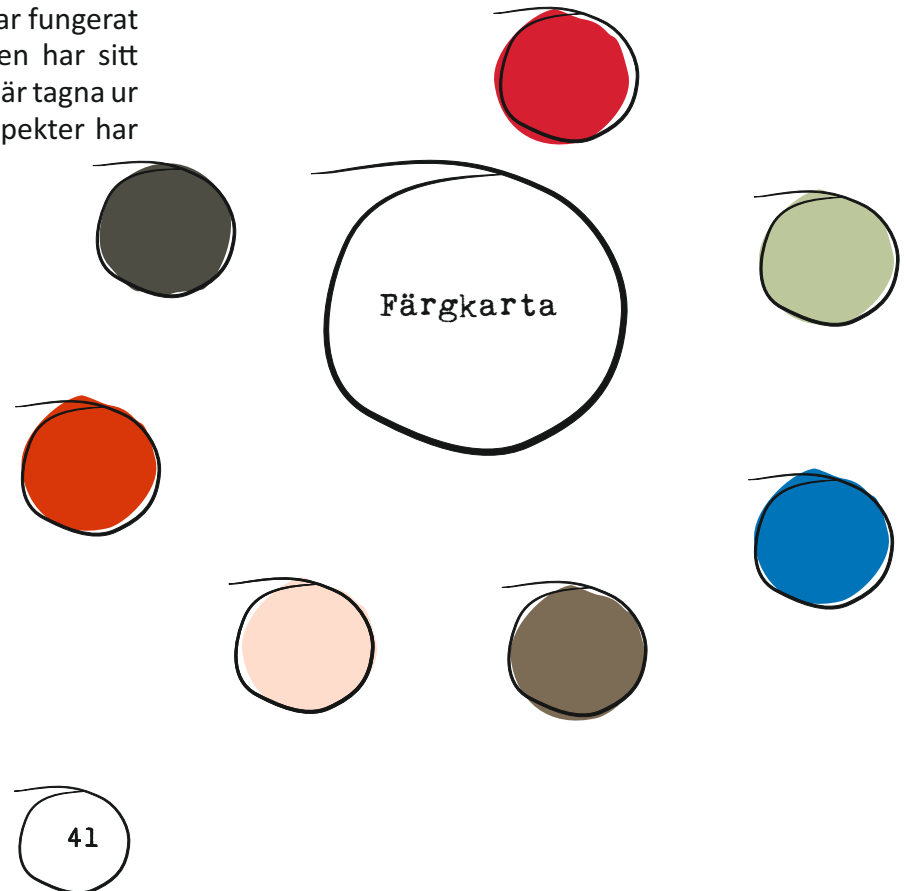

Bild 6

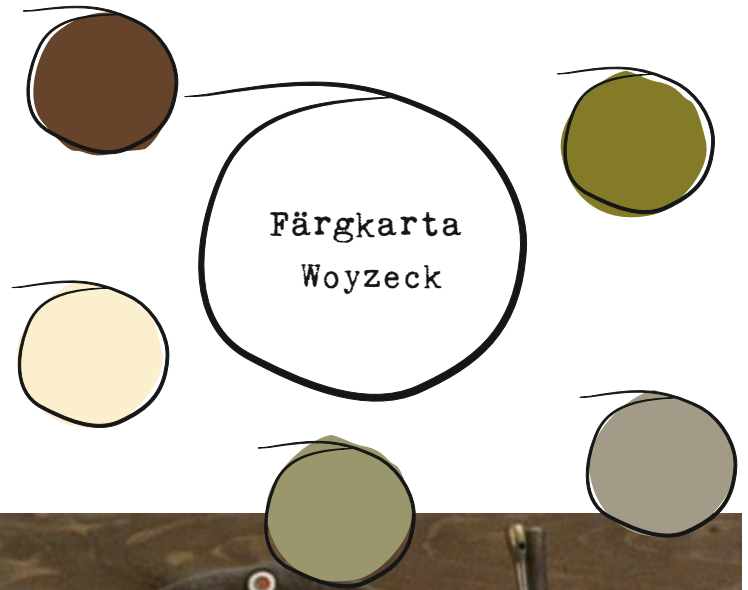

Bild 7

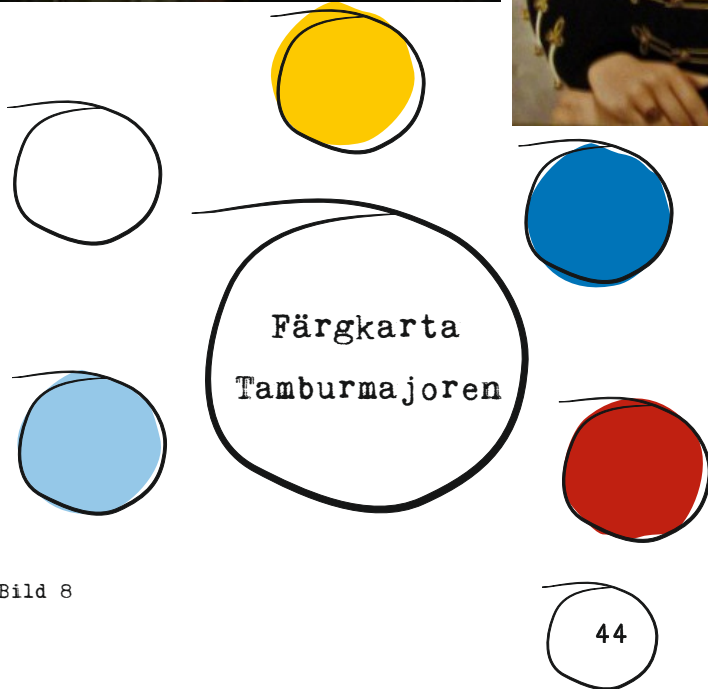
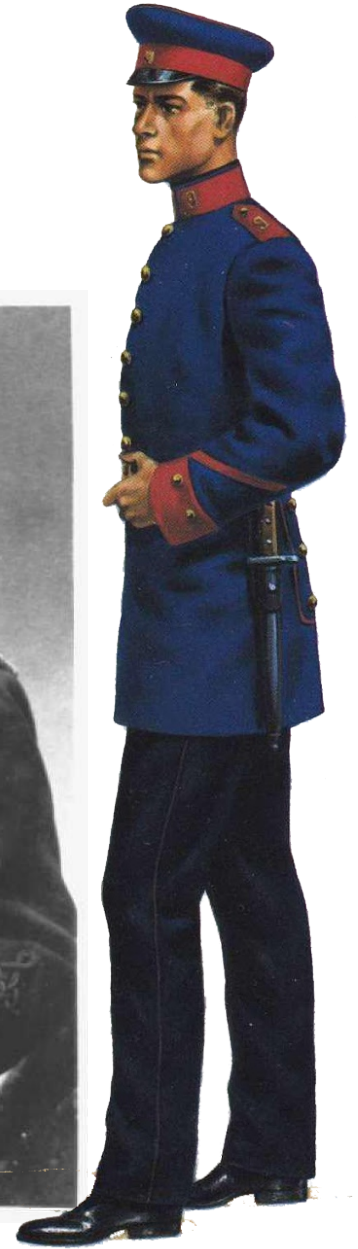

Bild 8

Färgkarta
Kapten

Bild 9

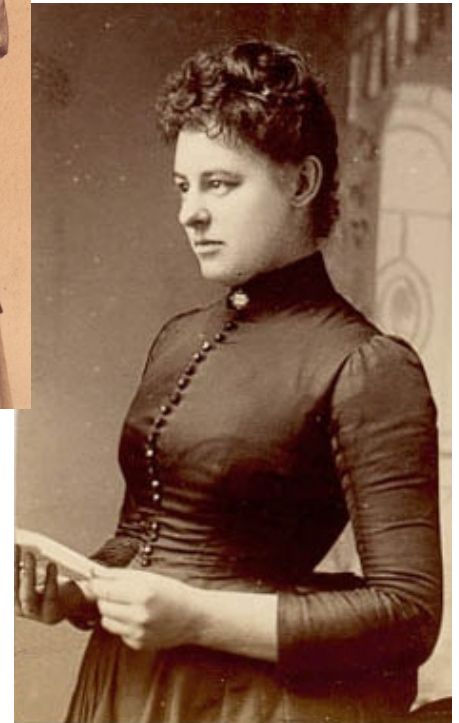

Bild 10

Bild 11

Färgkarta
Underofficern

Bild 12

Färgkarta
Andres

Bild 13

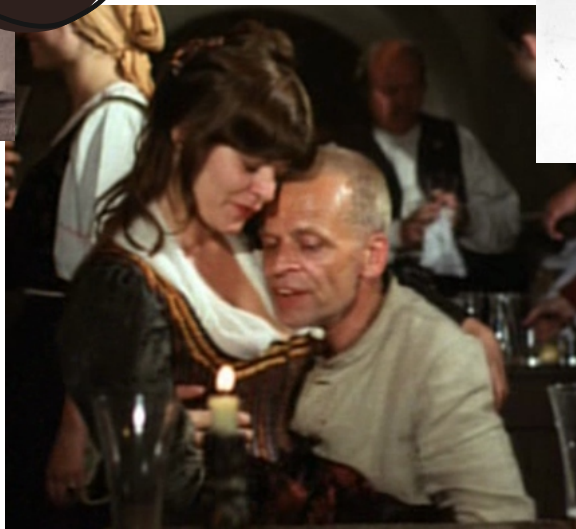
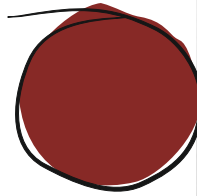
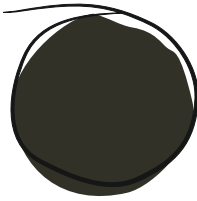
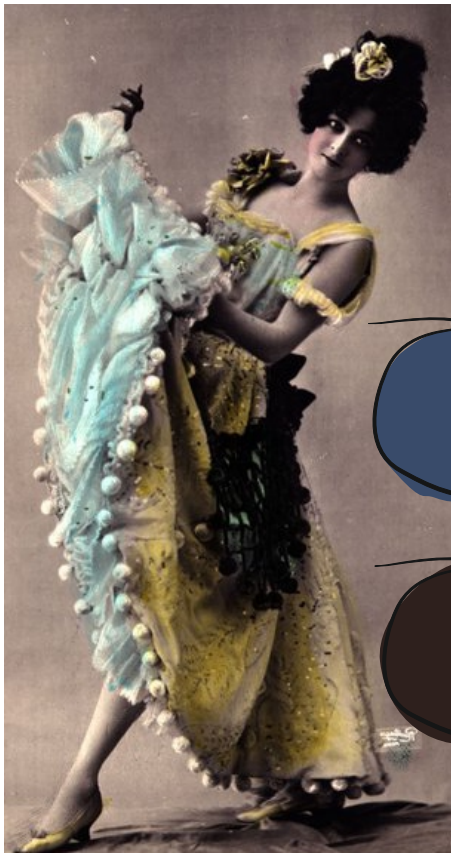

Bild 14

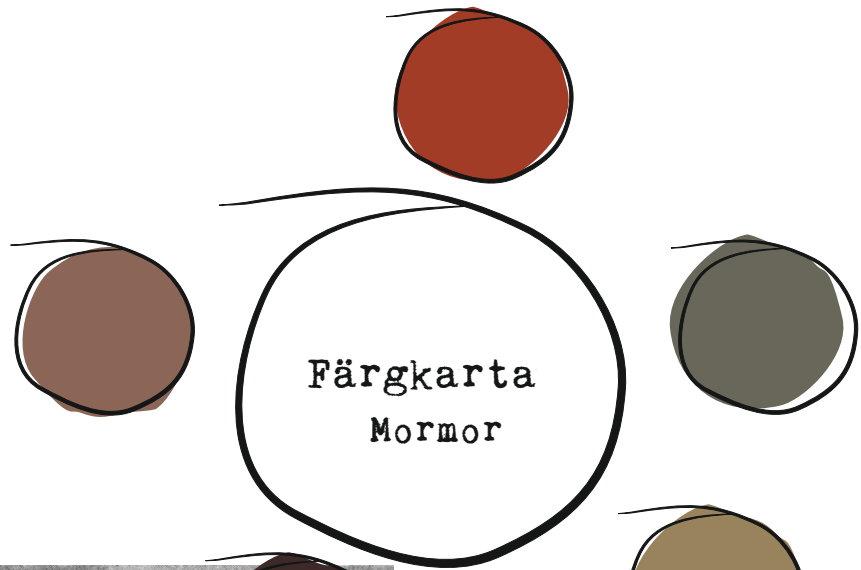

Bild 15

Bild 16

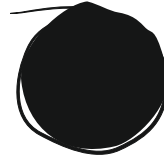
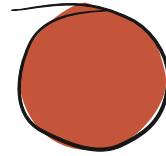

Bild 17

Karaktärernas kläder

Woyzeck

Franz Woyzeck är en fattig soldat. De militära kläderna är enkla till sin natur och saknar komplicerade förfiningar.

Jackan har några enstaka fickor och bältet runt midjan fungerar även som hållare för till exempel hatten som han bär.

Färgskalan är neutral, inga direkt starka färger. En typisk färgskala för militära kläder, gröna och beige nyanser med ljusare och mörkare inslag.

Woyzeck bär med sig en ryggsäck i flera av scenerna som även den passar in i färgschemat.

Dessutom kommer det eventuellt att användas blod, vilket betyder att rollen kräver flera underskjortor.

Marie

Marie liksom Woyzeck är fattig och representerar en utsatt kvinna på den tiden. Klänningen är enkel, kan till och med vara tudelad med en kjoldel och en övre del skilt. När hon rör sig utomhus har hon en scarf som hon håller runt axlarna.

Färgskalan är mörk och murrig, mörkgrönt och mörkbrunt. I flera scener är Marie i enbart sina underkläder vilka samtidigt fungerar som underkjol och linne under hennes dagskläder. Dessa underkläder är ljusare, mellan ljus beige och

naturvitt.

Plaggen är enkla, utan uppseendeväckande skärningar eller detaljer. Framtill på övredelen finns någon slags knäppning eller snörning.

I klänningen skall det finnas tillräckligt med vidd för att skapa rörelse när hon dansar. Dessutom får hon ett par guldörhängen av Tamburmajoren som avslöjar deras förhållande.

Tamburmajoren

Tamburmajoren är en stilig karl i sina bästa år. Han bär den officiella tamburmajors utstyrseln med stolthet. Det är mycket guld och glitter och färggranna detaljer. Färgskalan innehåller några riktigt starka färger, en klar ljusblå jacka med intensiva röda detaljer och kritvita byxor. Byxorna har hög midja och smalnar nertill så det är lättare att sätta byxbenen i de höga stövlarna.

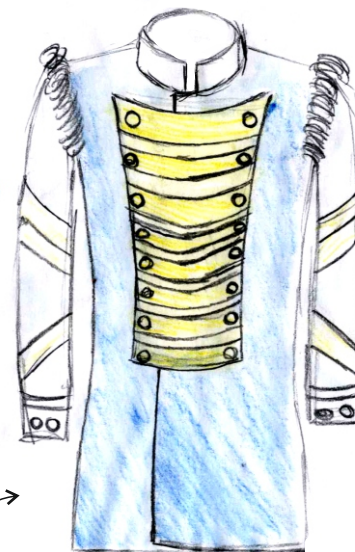
Den ljusblåa jackan har mycket detaljer och speciellt guldfärgad brodyr och axelband för att markera hans ställning.

Marie

De första skisserna på Maries, Woyzecks och Tamburmajorens kläder

Woyzeck

Tamburmajoren

Kapten

Kaptenen är även han färgstark. Nyanserna är aningen mörkare än Tamburmajorens men innehåller även blått, rött och vitt. Jackan är mörkblå med röda och guldfärgade detaljer som till exempel knapparna. Gemensamt med Tamburmajoren är att bådas utstyrsel är väldigt utsmyckade och dekorerade.

Kaptenen har som vit detalj bältet kring midjan. Helheten är en ståtlig karl som bär huvudet högt och är stolt över vad han gör.

Doktorn

Visionen av doktorn är en äldre man med vit rock och mörka byxor med eventuellt en kavaj under. Den vita rocken är den typiska doktorsrocken som många associerar med läkare. Möjligen hänger ett stetoskop runt halsen för att ännu tydligare framhäva hans roll. I filmen *Woyzeck* (1979) är doktorn mycket snyggt klädd med en lång mörk jacka och en skjorta med mycket volanger under. På detta vis kommer doktorn inte att presenteras i pjäsen.

Underofficern

Underofficern är aningen nertonad i sin klädsel i jämförelse med Kaptenen. Den mörkblå färgen är fortfarande närvarande men den starka röda används mindre och mest som små detaljer såsom i kragen och manschetterna.

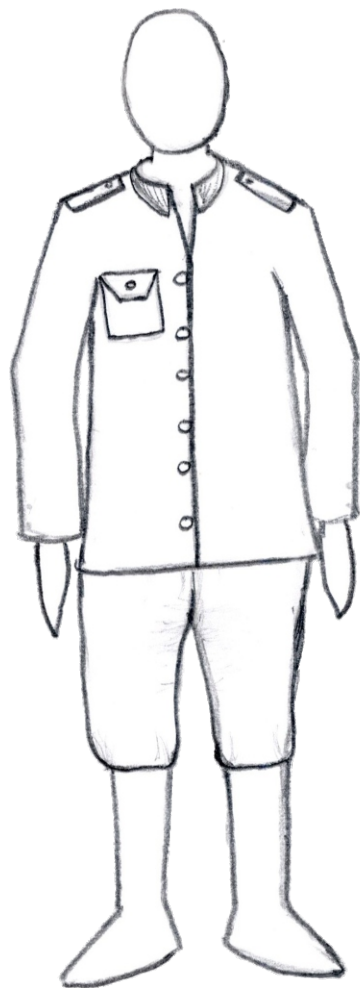
Byxorna har en betydligt större vidd nertill och är allmänt mer lössittande än till exempel Tamburmajorens.

Andres

Andres klädsel är nästintill identisk med Woyzecks. De är båda soldater i samma situation så det skulle vara egendomligt ifall de inte har samma kläder.

Färgskalan är densamma som i Woyzecks kläder, men har aningen mörkare toner och nyanser för att kläderna har en annan typ av slitage och patinering.

Flera skisser på Woyzecks och Andres kläder.
Till höger har jag provat på färg alternativ för
plaggen.

Andres

Woyzeck

Margret

Tack vare att Margret är, åtminstone enligt henne själv, aningen bättre än Marie har hon även finare kläder. Hon har en långärmad klänning som är rikligt detaljerad på framsidan med små volanger och brodering. Hals hålet kommer mycket högt upp för att betona hur pryd och moralisk Margret är.

Färgerna är mörka som helheten fordrar. Mörkgrönt och brunt i olika nyanser, till och med svart. De bruna tonerna bryter mera mot rött än Maries gör och färgerna är mer rena.

De naturvita detaljer vid halshålet och spetsmanschetter är en skjorta som hon har som underskjorta.

Käthe

Käthe, glädjeflickan, trivs bra i sällskapet av män och kläderna är därefter. Klädseln har en mycket lös och öppen urringning och är mer lössittande än till exempel Maries och Margrets. En korsett framhäver de kvinnliga formerna och en lång kjol går lätt att lyfta upp för att visa de bara benen.

Klädseln innehåller mera gråa och svarta färgtoner än de andra damernas och har en mer smutsig ton.

Mormor

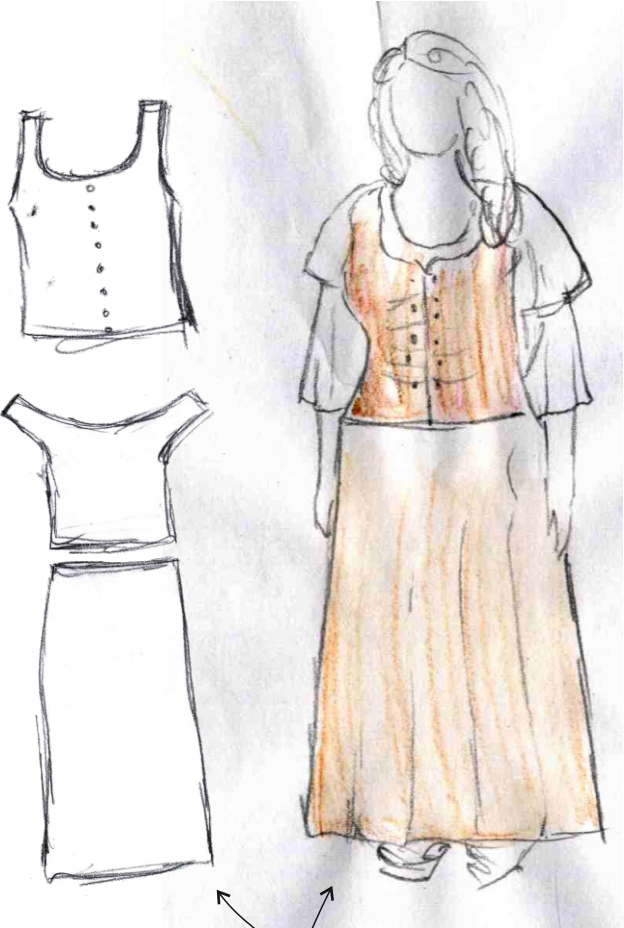
Mormodern har en liten men betydande roll. Hon är enkelt klädd; en mörk klänning med spetsdetaljer och en gammal handgjord scarf runt axlarna.

Mormodern spelar även tamburmajoren så bytet av kläder måste ske lätt. Därmed måste även kläderna vara lätta och snabba att byta.

Tråkaren

Käthe spelar även hon flera roller, både underofficer och tråkare. Därför kommer tråkaren att ha ett enkelt byte, enbart överrocken byts ut från underofficerens helhet.

Skisser på Maries kläder till vänster samt Margrets till höger.

Marie

Margret

Carmen

Som den passionerade personen Carmen är, är även färgskalan stark och eldig. Starka röda och orange färger som bryter i brunt.

Carmens klädsel är en kombination av flamencoinspirerat och zigenarstil. En åtsittande korsett med en stor synbar kjoldel. Carmen rör sig barfota på scen för att tydliggöra sin roll som vandrare.

Flamencogruppens kläder rör sig i samma flamencostil. Färgerna skall passa ihop med den färgstarka Camrens, röda och orange toner samt mörka inslag för att framhäva färgerna.

"Garderob"

Woyzecks garderob består av underskjorta, jacka, byxor, stövlar, ryggsäck och eventuellt bälte samt hatt.

Maries garderob består av klänning eller eventuellt en kjol och livstycke, underkjol och linne, scarf och skor.

Tamburmajorens garderob består av en jacka, skjorta, byxor, stövlar och eventuellt hatt.

Kaptenens garderob består av en utsmyckad kostym, skjorta, bälte och skor.

Doktors garderob består av en läkarrock, byxor, kavaj, skor, stetoskop och glasögon.

Underofficerns garderob består av kostym, skjorta, stövlar.

Andres garderob består av underskjorta, jacka, byxor, stövlar.

Margrets garderob består av klänning eller kjol samt skjorta och kavaj, höga strumpor och skor.

Käthes garderob består av korsett samt kjol.

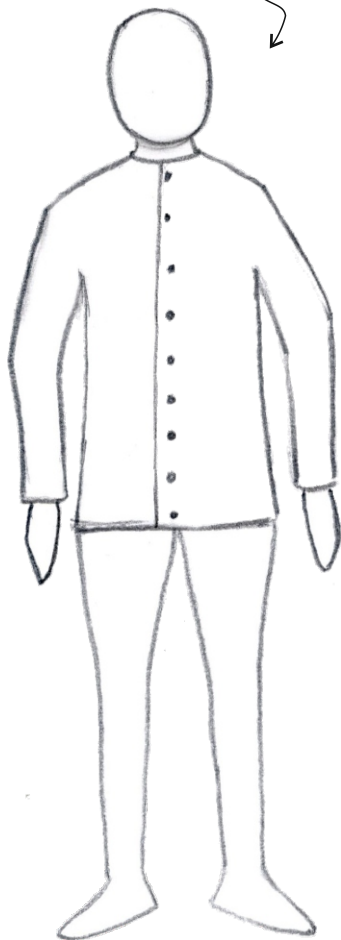
Mormors garderob består av klänning, scarf och små skor.

Tråkarens garderob består av lång överrock, byxor, skjorta och skor.

Carmens garderob består av korsett, flamenco kjol

Flamenco-gruppens garderob består av korsett samt lång kjol.

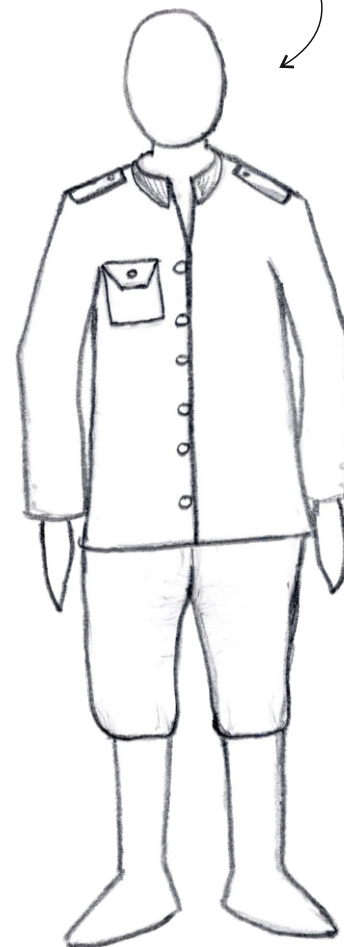
Woyzecks underskjorta

Andres

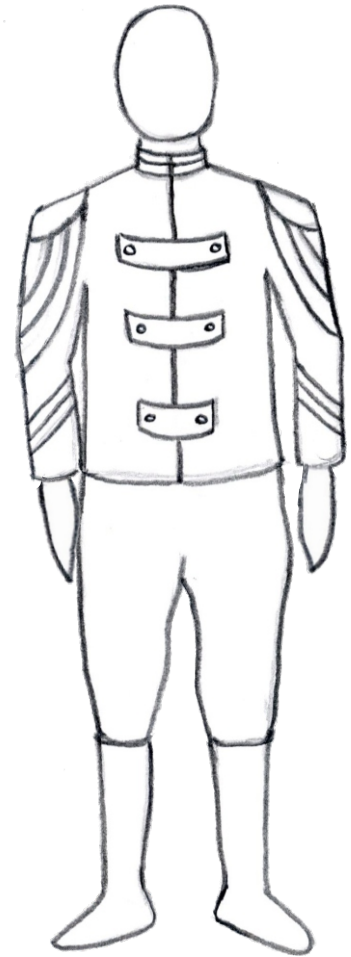
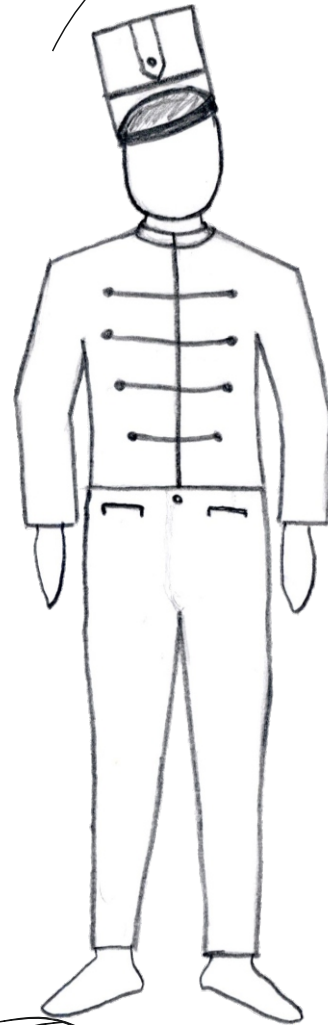
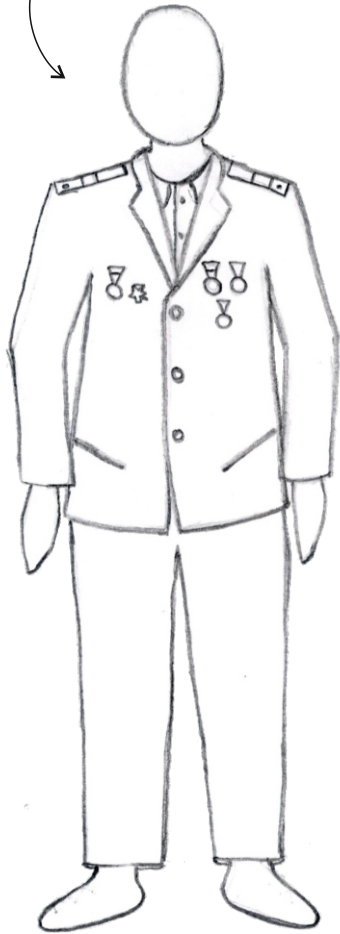

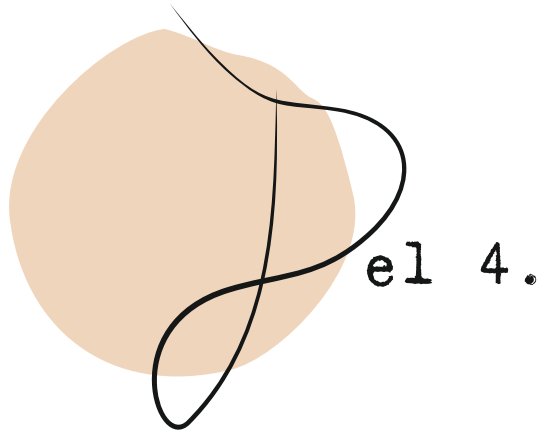
Underofficern

Tamburmajoren

Kapten

Mitt samarbete

I del 1 tog jag upp Savinoffs teori om samarbete mellan de olika yrkesgrupperna inom teatern. I detta projekt fanns representanter från varje arbetsgrupp. För ljuset och ljudet ansvarade Robban Sederholm, för scenografin Petri Horttana som koreograf fungerade Anna-Tuuli Saine, maskören var Laura Naumanen och regissör Tom, Wasker, Lindblom. Tillsammans bildade vi ett mångprofessionellt team som ansvarade för att skapa en fungerande produktion.

Det är ett måste för mig som kostymör att kunna kommunicera med andra och på rätt sätt förklara mina idéer och tankar. Som jag tidigare nämnde hade jag med mig inspirationsbilder och färgscheman som jag presenterade åt såväl regissören och skådespelarna för att förklara mina visuella visioner. Mina idéer fick positiv feedback och Wasker var nöjd med färgschemat. Jag diskuterad individuellt med varje elev om deras karaktärer och tog i beaktande deras åsikter. Exempelvis hade tjejen som spelade Carmen en stark vision om hur hennes tolkning av Carmen såg ut. Hon hade flera bilder som referens som jag kunde utgå ifrån. Våra idéer gick bra ihop och vi hade ett fungerande samarbete. En del av

eleverna hade inte så mycket åsikter om deras kläder vilket gav mig friheten att arbeta fritt. Samtidigt var det också ansträngande att försöka ha en diskussion med någon som inte gav mig något att utgå ifrån eller inte hade några åsikter. De problem som uppstod gällande kläderna berättade eleverna åt Wasker som sedan tog upp saken med mig. Jag kände att eleverna var osäkra att komma direkt till mig med sina problem vilket jag tyckte var konstigt då jag många gånger poängterade att de genast skall säga ifall något inte passar eller känns obekvämt. När jag besökte Karis och TryckeriTeatern flera gånger märkte jag att förtroendet för mig växte och att eleverna nog till sista vågade ta initiativ för att kontakta mig gällande bekymmer. Mest samarbetade jag med regissören Wasker. På grund av att jag var belägen i Åbo och resten befann sig i Karis kunde jag inte delta i varje möte eller repetition. Ett par veckor innan premiären besökte jag Karis 2 gånger i veckan för att se receptionerna och färdigställa kläderna. Det fanns några problem som måste lösas, som exempel gick huvudpersonens skor sönder och jag måste laga dem på något sätt.

När jag var i Karis satt jag i min sy hörna och pysslade med olika saker, sydde om knappar och annan smågöra. Under repetitionerna såg jag hur kläderna fungerade på scen och kunde då göra nödvändiga förändringar.

Maskören Laura arbetade tillsammans med skådespelarna för att fullborda kostymerna med håret och sminket. Eleverna fick själva utveckla sina karaktärs utseende med vägledning av Laura. Hon hade dock tagit inspiration av kostymerna jag hade valt och kunde handleda eleverna i rätt riktning. Jag litade på Laura och blandade mig därför inte i deras arbete desto mer, det var nämligen bra för eleverna att själva öva sina kunskaper gällande maskeringen.

Petri och Wasker var överrens om att scenografin skulle vara enkel och till färgen mörk. De olika platserna såsom torget och Maries kammare skiljdes åt med hjälp av ljuset. Petri hade byggt en upphöjd estrad som fungerade som Maries kammare. Till kammaren gick trappor på båda sidorna och två fönster på varsin sida för att ge effekten av att Marie tittade ut över torget genom fönstren. Bakgrunden var i stort sätt mörkt med enbart några spotlights för att framhäva den plats som scenen utspelade sig på. Skådespelarna skötte själva om rekvisitan på scenen

under pjäsens gång. De hämtade själva stolar och annat tillbehör till scenen när det behövdes. På grund av lite erfarenhet gällande scenografin deltog jag inte i Petris arbete, de hade en stark gemensam linje med Wasker om scenens utseende och rekvisitan så jag koncentrerade mig på mitt arbete.

Robban och jag var på samma linje gällande ljusen, för att kläderna var mörka och kulissen var mörk det viktigt att ljuset framhävde personerna på scenen ordenligt. Annars fanns risken att personerna smälte in i den mörka bakgrunden. Varje gång någon kom på scen tändes en strålkastare som följde personens rörelse på scenen.

Koreografen Anna-Tuuli poängterade hur viktigt det var med att få rörelse i flamencotjejernas kjolar. Koreografin innehöll stora rörelser och det var väsentligt att kläderna skulle passa flamenco temat. Flickorna snurrade mycket runt och "lekte" med kjolarna så det måste finnas mycket tyg att fläkta med. Det tycker jag, jag lyckades med, kjolarna var långa och speciellt Carmens var mycket framträdande.

Kläderna

Först gick jag igenom Västra Nylands Folkhögskolas garderobutbud där jag hittade en del av plaggen och skorna. Största delen av kläderna och accessoarerna till pjäsen fick jag dock låna från Tryckeriteaterns teatergarderob. Garderoben ligger i samma hus som Tryckeriteatern i Karis. Utbudet var inte det största men nöjaktigt. Det var enbart ett fåtal plagg jag inte lyckades hitta där.

Kläderna åt Carmen och hennes flamencogrupp måste jag försöka finna på annat håll. Jag kontaktade Tuula Bergqvist för jag visste att hon hade kontakt till Tanssiteatteri Eri i Åbo. Av Tuula fick jag låna kjolar och korsetter som passade med flamencotemat.

Under projektets gång har det hänt många förändringar. Som jag tidigare nämnt lever teatern på ett annat sätt vilket leder till att pjäsen utvecklas. Manuskript skrivs om, karaktärer växer eller tas helt och hållet bort och scenografin ändras. Sådana händelser påverkar ju även kostymören som måste anpassa garderoben enligt den nya situationen.

Fastän planeringsprocessen gjorts utförligt och till en fungerande helhet uppstår problem ifall det inte finns möjlighet att inskaffa eller tillverka de plagg som behövs.

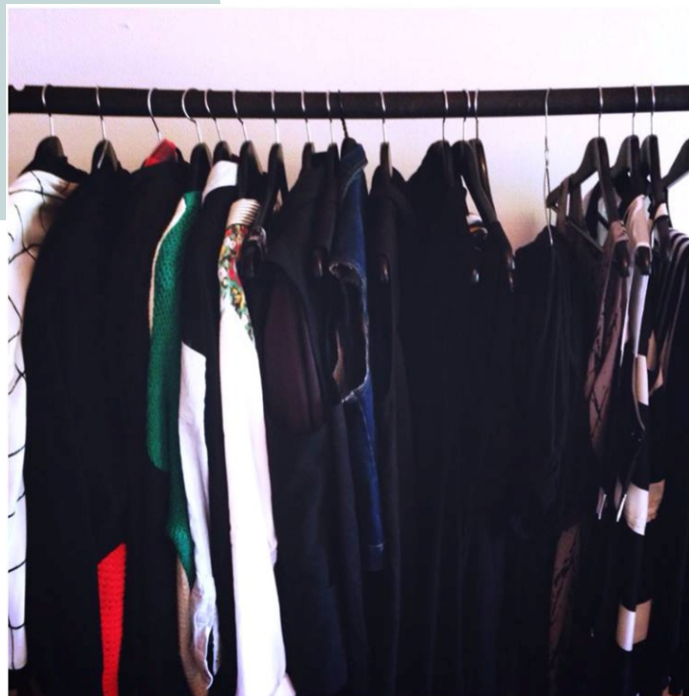

Bild 18

Bearbetning

En del ändringar måste ske från mina ursprungliga idéer. Till exempel måste det göras klädförändringar på grund av att storlekarna inte var det rätta eller att det helt enkelt inte fanns de exakta kläderna jag föreställt mig. På grund av budgeten gick det inte heller att köpa eller hyra otaliga mängder plagg. Eleverna på teaterlinjen hade lyckats få sponsoring av en sytillbehörs butik i Karis där jag fick hämta materiel såsom knappar, band, trådar, spets osv.

Den största ändringen gällde Tamburmajoren. Jag hade planerat en mycket färggrann och ståtlig utstyrsel åt honom men jag hittade inte passande plagg i rätt storlek. Den lämpliga kostymen var mycket mörkare än vad jag tänkt mig men fick i detta fall fungera. Jag sydde egna axelaccessoarer och lade till stora guldband på skjortan för extra utsmyckning. Carmens korsett var i början naturvit vilket inte alls passade in i min vision. Jag sydde ett svart glänsande tyg på den och bytte ut de vita banden mot svart satinband. För att täcka den vita dragkedjan framtill sydde jag rött spetstyng runt den.

Tråkaren skulle ha en massa föremål till salu i sin jacka och i dem sydde jag av ett gammalt lakanstyng ett foder fast i jackan. I fodret sydde jag sedan fast

diverse rekvisita såsom slevar, koppar, en väckarklocka och såklart mordvapnet.

På Underofficerens jacka sydde jag guldfärgade knappar för att förfina hans klädsel.

En av de anonyma personerna i prologen och epilogens klänning ändrade jag genom att sy spetskragar och ett spetskärp kring midjan.

Slutresultat

Efter drygt 3 månaders arbete var det premiärdags. Pjäsen hade alltså som allt 8 föreställningar under tiden mars-april 2014 på Tryckeriteatern i Karis. Det var ett intensivt och utmanande projekt precis som jag visste att det skulle vara. Det fanns stunder under projektets gång som det kändes överväldigande och väldigt stressigt.

Jag kände mig många gånger väldigt ensam och hade svårt att be om hjälp då jag skulle ha behövt det. Som vi även diskuterade i slutet med regissören Wasker hade han också svårt att veta hur mycket han skulle blanda sig i mitt arbete. Detta hade vi inte talat om ordentligt i början så det förblev en ovisshet projektet igenom. Samtidigt som det var mitt examenarbete och prov på hur mycket jag klarar av på egenhand var det en riktig pjäs som skulle framföras och behövde kläder. De beslut jag tog och det jag gjorde eller lämnade ogjort hade verkliga konsekvenser för slutresultatet. Detta ökade på pressen jag hade att få ihop en fungerande helhet åt de 15 karaktärerna. Det räckte inte att jag skissade och planerade plaggen, de måste också finnas helt konkret.

Det som jag ansåg vara mest problematiskt var att hitta de rätta kläderna och kostymerna. Med en

minimalisk till obefintlig budget fanns det varken möjlighet att köpa eller hyra plaggen. Allt måste alltså lånas, som tur fanns Tryckeriteaterns teatergarderob till hands. Här märkte jag hur viktigt ett brett kontaktnät är. Skulle jag ha ett större kontaktnät skulle jag kanske ha lyckats få låna mer exakta kläder. Som tur fick jag hjälp och handledning av Tuula Bergqvist som även hjälpte genom att låna kläder åt mig.

En sak som Wasker tog upp i början var hur viktig han ansåg patineringen vara, kläderna skulle se slitna och använda ut. Under de stressiga sista veckorna glömde jag bort allt som hade med patinering att göra för att jag var så fokuserad på att överhuvudtaget ha kläder åt skådespelarna. Det ledde till att de fattiga flamencodansarna hade splitternya, glänsande korsetter på sig. Det stämde inte överens med temat hemlös och vandrare eller hur jag hade planerat dem. Sådana misstag var dock förlåtliga, huvudsaken var att plaggen var de rätta och det var bara slitaget det var fel på. Ifall jag skulle haft hjälp av någon elev från modelinjen skulle jag haft mer tid att till exempel koncentrera mig på sådana detaljer. Jag måste ju lära mig något av detta så allting kan ju därför inte vara perfekt första gången.

Jag var speciellt nöjd med hur huvudpersonerna Woyzeck och Marie såg ut. Min inre vision av dem och hur de såg ut på scenen stämde överens exakt. Det var många andra karaktärer som också såg ut precis som i mitt huvud. Det är något som är väldigt tillfredställande när man märker hur allting faller på plats och fungerar tillsammans.

Jag tycker allting gick relativt bra sist och slutligen och inga motgångar var för svåra att klara av. Personligen är jag nöjd med slutresultatet och väldigt stolt över mig själv som klarat av detta projekt på egen hand. Jag har lärt mig att samarbeta med en mångprofessionell arbetsgrupp och fått en inblick i teatervärlden. Det var ett mycket spännande projekt och det var roligt att lära känna nya, kreativa människor.

Fastän jag vetat att jag i framtiden vill arbeta med kostymering av olika slag öppnade detta ögonen för teatern, det är intensivt men absolut något jag vill prova arbeta med på nytt. Jag tycker jag nådde de mål jag satt upp åt mig. Mitt mål med att öka mitt självförtroende inför det kommande arbetslivet har jag lyckats med. Det krävs arbetserfarenhet inom denna bransch och nu har jag ett till projekt i bagaget och är färdig att ta emot nästa utmaning.

Feedback

Efesia Bangura kom in i teaterproduktionen för att göra sitt slutarbete vid Novia.

Utmaningen var stor, dräkter till 9 skådespelare som gjorde 15 roller.

Budgeten var minimal eller nästan obefintlig, varför Efesia föreslog att kläderna skulle skapas av kläder från teatergarderober som fanns i huset samt skramla ihop material varifrån man nu fick tag i något. Stommen för kläderna och stilen som Efesia skapade utifrån dem var lyckad, dräkterna stämde bra in i produktionens stil vad gäller dekor och belysning.

På grund av att Efesia var stationerad i Åbo blev den kontinuerliga uppföljningen av repetitioner och planeringsarbeten aningen försenad. Hon hade och andra sidan liten erfarenhet av planering för teater samt rytmen på repetitionsarbetet men kunde ta igen perioden mot slutet och sålunda färdigställa allt till premiären.

Slutresultat, kläder som smalt in i produktionen som helhet och ändå gjorda utgående från egna visioner och självständigt förverkligande.

Wasker Lindblom, Regissör

Jag är tacksam över feedbacken jag fick av Wasker och han var nöjd med slutresultatet. Som även han nämnde var det litet problematiskt med att jag befann mig i Åbo och inte kunde delta aktivt i repetitionerna. Det skulle ha funnits möjlighet för mig att bo i Karis den sista veckan före premiären men då hade jag hunnit så pass långt med mitt arbete så jag ansåg att det inte var nödvändigt. Det kändes som om tiden inte räckte till men som Wasker också tyckte arbetade jag snabbt ikapp mig de sista veckorna. Tack vare feedbacken vet jag att jag måste planera och använda min tid bättre. Jag lämnade mycket till sista minuten vilket också påverkade andras arbete. För att jag inte hade färdiga kläder fören någon vecka före premiären visste varken regissören eller skådespelarna vad de skulle ha på sig, vilket orsakade ett stressmoment. Kommunikationen kunde ha fungerat bättre på det viset att jag skulle ha frågat och bett om hjälp när jag behövde det. Det borde från första början ha funnits klara regler hur mitt arbete skulle framskrida.

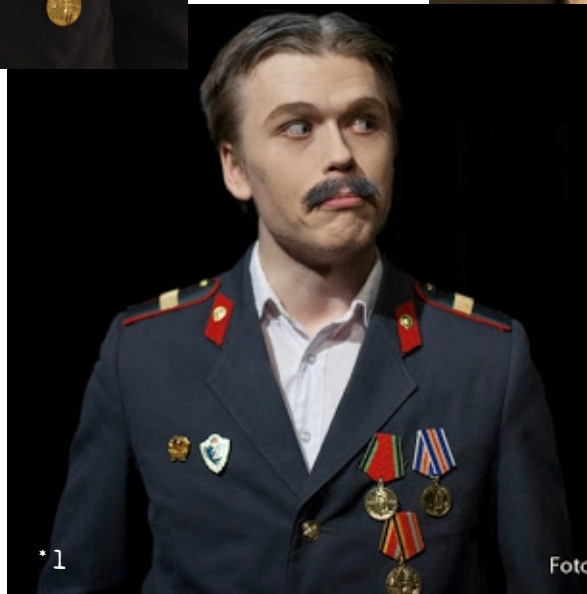
Till sist presenterar jag slutresultatet i bilder.

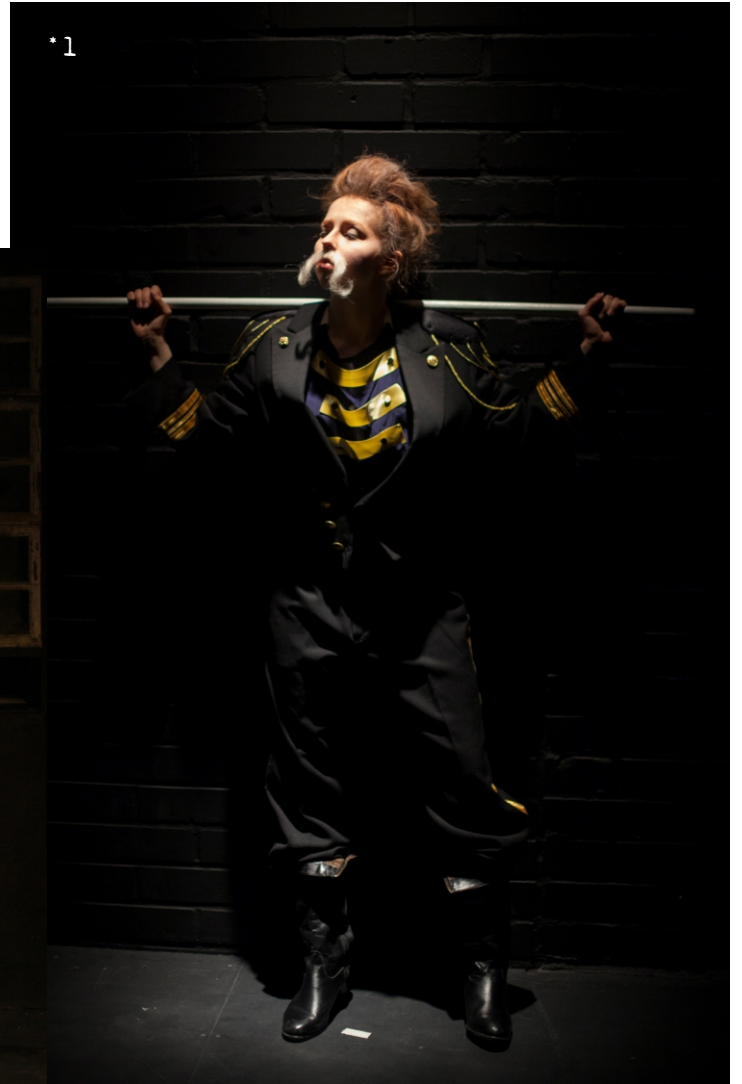

Kapten

Tamburmajoren

Margret

*1

Doktorn

Andres

*1

Foto: Amanda Grönroos

Underofficern

Flamencogruppen

*1

Källor

Herzog, Werner *Woyzeck* 1979 (Film)

Utriainen, Janika 2013 Harrastajateatterin puvustusprosessi, Opas puvustajalle

Savinoff, Kirsi 2011 Puvustus reunan yli--Nuorisonäytelmään, Pukusuunnittelija osana työryhmää

Pukutaikaa:

Sotti, Marianne 2009 Lumikuningatar muotoutuu – Pukusuunnittelijan muotoiluprosessi. Ingår i M. Heikkilä-Rastas (red.), *Pukutaika*. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Hakala, Outi Maija 2009 *Pukusuunnittelija roolirakentajana näytelmässä Neiti Pelokas*. Ingår i M. Heikkilä-Rastas (red.), *Pukutaika*. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Heikkilä-Rastas, Marjatta 2009 *Teatterin taikavaatetussuunnittelija pukusuunnittelijan*. Ingår i M. Heikkilä-Rastas (red.), *Pukutaika*. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Online

Carmen <http://en.wikipedia.org/wiki/Carmen> (hämtat 19.02.2014)

Woyzeck <http://en.wikipedia.org/wiki/Woyzeck> (hämtat 16.12.2013)

Bild källor

Bild 1 s.13: Planschen för föreställningen gjord av eleverna på teaterlinjen.

Bild 2 s.18: Pämbilden på filmen Woyzeck

http://www.imdb.com/media/rm3362429952/tt0080149?ref_=tt_ov_i

Bild 3 s.19: Plansch från operan Carmen 1875

http://sv.wikipedia.org/wiki/Carmen#mediaviewer/File:1875_Carmen_poster.jpg

Bild 4 s.20 Carmen 1875

http://en.wikipedia.org/wiki/Carmen#mediaviewer/File:Henri-Lucien_Doucet_-_Carmen.jpg

Planeringsprocesskollage, bild 5 s 30. Bilderna medurs:

1.

<http://arbetaren.se/assets/A44-s19-Woyzeck-c-Roger-Stenberg-730x921.jpg>

2.

http://detnorsketeatret.no/index.php?option=com_play&view=play&layout=playgallery&playid=424&tab=5

3.

http://detnorsketeatret.no/index.php?option=com_play&view=play&layout=playgallery&playid=424&tab=5

4.

<http://theidiolect.com/wp-content/uploads/2012/12/Woyzeck-dr.jpg>

5.

<http://cuttingball.com/wp-content/gallery/woyzeck/woyzeck03.jpg>

Woyzeck inspirationsbild 6 s.40 vänster till höger:

- <http://www.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/157872>
- <http://www.bukovinasociety.org/museum/ancestors-in-uniform/Welisch-in-uniform.html>
- http://static.rogerebert.com/redactor_assets/pictures/53d9be47592cb01383000087/woyzeck-Werner-Herzog.jpg

Marie inspirationsbild 7 s.41 vänster till höger:

- http://cassievorbach.com/woyzeck_image3.htm
- http://www.google.com/imgres?imgurl=http://4.bp.blogspot.com/-vPuxlZFQdc/UoDAXa3wRI/AAAAAAAAADNA/tuWabj8dgCs/s1600/vlcsnap-2013-11-11-12h24m39s201.png&imgrefurl=http://www.balasediamante.com/2013/10/woyzeck-wenerherzog-1979.html&h=320&w=512&tbnid=6tUBfpoPFE1k6M&zoom=1&tbnh=177&tbnw=284&usg=__c98XBjCSDZVR9_Yqz-o_TJ5lGBY
- http://www.mymediawelt.de/movies/details/743884__woyzeck-kinski_klaus.html

Tamburmajorens inspirationsbild 8 s.42 vänster till höger :

- <http://eternidadycine.com/2011/11/woyzeck>

k - p o e t i c a - l o c u r a . h t m l

- http://chuckoates.com/CLOatesFamilyWebsite/Events/The_1960s/Band_and_Orch/AHS_Drum_Major_1965-66.jpg
- http://www.2-sir.com/BernardsHigh/Drum_Major_1941.jpg

Kaptenens inspirationsbild 9 s.43 vänster till höger :

- http://www.dvdbeaver.com/film4/blu-ray_reviews_62_/woyzeck_blu-ray.htm
- <http://www.breitholtz.org/index2.html>
- http://miniaturasmilitaresalfonscanovas.blogspot.fi/2013/02/chile-uniformes-del-ejercito-de-chile-n_14.html

Margrets inspirationsbild 10 s.44 vänster till höger :

- http://www.dvdbeaver.com/film4/blu-ray_reviews_62_/woyzeck_blu-ray.htm
- http://cabinetcardgallery.files.wordpress.com/2010/04/dressny_0001.jpg
- <http://freepages.family.rootsweb.ancestry.com/~victorianphotographs/dec/vandf.jpg>

Doktors inspirationsbild 11 s.45 vänster till höger :

- <http://sloblogs.thetribunenews.com/slovault/pagge/67/>
- http://4put.ru/pics/r_164_11/max_11550/
- <http://film-grab.com/2010/12/18/woyzeck/>

Underofficers inspirationsbild 12 s.46 vänster till höger :

- http://miniaturasmilitaresalfonscanovas.blogspot.fi/2013/02/chile-uniformes-del-ejercito-de-chile-n_14.html
- <http://searchpp.com/army-officer-dress-blue-uniform-guide-enlisted-dress-blue-coat-39-s/>
- Bild 3: Skärmlapp från filmen Woyzeck (1979)

Andres inspirationsbild 13 s.47 vänster till höger :

- <http://film-grab.com/2010/12/18/woyzeck/>
- Bild 2: Skärmlapp från filmen Woyzeck (1979)
- <http://www.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/157872>

Käthe inspirationsbild 14 s.48 vänster till höger :

- Bild 2: skärmlapp från filmen Woyzeck (1979)
- B i l d 1 & 3 : <http://www.gagdaily.com/appealing/1800-cabaret-dancers-19001930.html>

Mormors inspirationsbild 15 s.49 vänster till höger :

- http://genealogysstar.blogspot.fi/2012_10_01_archive.html
- <http://www.nzhistory.net.nz/media/photo/eliza-beth-yates>
- http://img0.etsystatic.com/000/0/5344764/il_fullllxfull.40453176.jpg%3Fref%3DI2

Tråkarens inspirationsbild 16 s.50 vänster till höger :

- <http://www.dvdclassik.com/upload/images/galleries/film-woyzeck-herzog6.jpeg>
- <http://multiplotcinema.com.br/2012/05/woyzeck-werner-herzog-1979/#panel-1>

Carmens inspirationsbild 17 s.51 vänster till höger :

- <http://i1.ytimg.com/vi/Gd0FNpiBDyA/maxresdefault.jpg>
- <http://southfloridaclassicalreview.com/wp-content/uploads/2010/04/carmenvizin.jpg>
- <http://revistateatros.files.wordpress.com/2013/05/carmen-agrandada.jpg>

Bild 18 s.65 Kläder. Bild tagen av mig.

Bilder från och med sid 69 till 80 tagna av Efesia Bangura med undantag av bilder markerade *1 på sidor: 70,71,72,73,76 samt 79 som är tagna av Amanda Frönroos.

Bilagor

Recensioner av pjäsen

http://www.vnf.fi/studier/teater/press/download.php?file_id=2142

http://www.vnf.fi/studier/teater/press/download.php?file_id=2140

http://www.vnf.fi/studier/teater/press/download.php?file_id=2131

http://www.vnf.fi/studier/teater/press/download.php?file_id=2125

http://www.vnf.fi/studier/teater/press/download.php?file_id=2126